

CONSIDERAȚII PRIVIND RIDICAREA UNUI MONUMENT SCRIITORULUI DUILIU ZAMFIRESCU

Lelia Pavel

În orașul Focșani, în parcul din Piața Unirii, amplasat pe latura de sud a bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul”, se află monumentul înălțat de către locuitorii orașului în memoria lui Duiliu Zamfirescu, scriitor, diplomat, om politic și academician, unul dintre pionierii romanului modern.

Scriitorul Duiliu Zamfirescu s-a născut la 30 octombrie 1858 la Plăinești sau Plaginești, după numele unui mare proprietar local, Al. Plagino ¹. Copilăria și-a petrecut-o la Focșani, unde se afla domiciliul stabil al părinților săi – Lascăr și Sultana Zamfirescu. După mai multe locații, părinții și-au construit propria casă „pe actualul Bulevard București, nr. 24. Era o clădire umbrită de pomi, cu intrarea principală străjuită de tufe de trandafiri...În vecinătate se ridica trufașă, înconjurată cu gard de fier și prevăzută cu un peron larg, casa lui Dumitru Simionescu Râmniceanu (alias Tănase Scatiu) și a Elenei nepoată a lui Pavel Mincu” ².

Studiile primare le-a făcut în Focșani, la Școala Primară nr. 1, iar cele gimnaziale la Gimnaziul din Focșani înființat în anul 1866 și care astăzi poartă numele de Colegiul Național „Unirea”, unde se găsesc foile matricole în care îl găsim pe Duiliu Zamfirescu înscris între anii 1869 - 1873, când absolvă, cum era numit atunci, cursul inferior de liceu ³.

¹ Al. Săndulescu, *Pe urmele lui Duiliu Zamfirescu*, Editura Sport - Turism, București. 1989, p. 22.

² *Ibidem*, p. 23.

³ *Ibidem*, p. 24. <http://cimec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>

În anul 1873 a plecat la București spre a-și continua studiile liceale la Liceul „Matei Basarab” și pe cele universitare, unde obține licența în Drept în anul 1880⁴.

După terminarea studiilor a funcționat ca avocat la Hârșova și Târgoviște, apoi s-a stabilit la Focșani, în anul 1881, ca avocat la Baroul din oraș. În anul următor, 1882, s-a mutat la București, ca redactor la „România literară”, iar câțiva ani mai târziu, în 1885, și-a început lunga sa carieră diplomatică (de peste 20 de ani)⁵, la început ca atașat de legăție pe lângă Ministerul Afacerilor Externe, iar din 1888 ca secretar de legăție la Roma. La Roma, unde s-a și căsătorit, a stat 18 ani, până în anul 1906, când a revenit în țară ca secretar general la Ministerul de Externe.

La 1 aprilie 1888 a devenit membru corespondent al Academiei, iar la 1 aprilie 1908 a devenit membru titular al acestei instituții.

A făcut parte și din Comisia Europeană a Dunării din anul 1909⁶, care-și avea sediul la Galați, ceea ce i-a permis să viziteze mai des orașul Focșani în care și-a petrecut copilăria, precum și Faraoanele unde avea un conac.

În anul 1918 a intrat în politică, în partidul Liga Poporului al generalului Averescu, în anul 1920 fiind ales chiar senator de Putna, apoi ministru de Externe în guvernul Averescu, post pe care-l părăsește pentru președinția Camerei Deputaților⁷.

Doi ani mai târziu, în anul 1922, pe 3 iunie, se stinge din viață la Agapia. Este înmormântat la Focșani, în Cimitirul Sudic, alături de tatăl și fiul său Lascăr⁸. Înmormântarea a avut loc în ziua de 6 iunie 1922, la aceasta participând personalități focșănene, reprezentanți ai scriitorilor, miniștri, printre care amintim pe: „D-l Colonel

⁴ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație și destin. 600 de fișe - portret pentru un tablou spiritual - istoric al județului Vrancea*, Editura Sport - Turism, București, 2000, p. 314.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 315.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

Condeescu, trimisul Palatului Regal. Au adus ultimul salut marelui dispărut;

D-nii: Brătescu - Voinești, din partea Academiei Române;

V. Mamigonian, prefectul județului; L. Mrejeru, vice - președintele Camerei Deputaților, din partea Camerii. Bilciurescu, ministrul plenipotențiar, din partea Ministerului de Externe; Colonel C. Barca din partea Armatei; Cudalbu, în numele fostului guvern averescan; I. P. Rădulescu, din partea organizației partidului poporului din localitate; Trancu - Iași, despre opera literară a marelui dispărut”⁹.

A fost atras de plaiurile natale, el reîntorcându-se „cu emoție către aceste meleaguri pe care le evocă sau zugrăvește nu o dată în opera sa”¹⁰.

Aici, „se întâlnea cu Vlahuță, Mincu, Nicolae Grigorescu și Pătrașcu, poezii Olănescu - Ascanio și Teodor Șerbănescu etc”¹¹.

Despre vizitele sale la Focșani își amintește chiar unul dintre oamenii locului, fost prefect al județului Putna, Vasile Țiroiu, care în anul 1908, pe când era elev la un liceu din Iași, venit în vacanță la Focșani, se afla în grădina publică a orașului ca să asculte muzica dirijată de Lucio Vecchio. La un moment dat acesta se oprește la apariția unui grup „în care am aflat imediat că se afla Duiliu Zamfirescu cu prietenul său Al. Vlahuță, cu vărul său I. Mincu și alții”¹². Grupul se îndrepta spre strada Cuza Vodă unde se construia clădirea tribunalului după planurile întocmite de vărul său, arhitectul Ioan Mincu.

Foarte legat a fost Duiliu Zamfirescu de orașul copilăriei - „unde revenea cu sentimentul permanent de acasă”, din amintirile

⁹ I. M. Dimitrescu, *Însemnări cu privire la orașul Focșani*, cu o prefață de G. G. Longinescu Profesor Universitar, Tipărit cu prilejul congresului Ligii Culturale dela Focșani din 28 și 29 Iunie 1931, Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, I. E. Torouțiu, București. 1931, p. 73.

¹⁰ Al. Săndulescu, *op. cit.*, p. 25.

¹¹ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita: A. N. Vn.), fond personal Vasile Țiroiu, dosar nr. 7, f. 34.

¹² *Ibidem*, dosar nr. 18, f. 23.

sale răzbătând până astăzi aspectele orașului de la finele secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, unde „casele și prăvăliile de pe vremea lui Kir Pavel Mincu, cele mai multe din paiantă și nuiele...începură a fi înlocuite cu clădiri de zid și învelite cu tablă. Mai ales casele <<boierești>> (ale Stamatineștilor, Apostolenilor, Robeștilor, Dăscăleștilor) schimbă înfățișarea urbei prin arhitectura lor neoclasică...Negustorii ce-și aliniară prăvăliile pe aceeași stradă Mare a Unirii, străbătând orașul de la Nord la Sud...Străzile încep...să fie pavate cu piatră cubică...Grădina Mănăstirii Sf. Ioan ...a fost transformată în grădină publică...s-a construit de către noul proprietar (actorul Ioan Lupescu), în 1871, primul teatru din Focșani...”¹³.

Și-a iubit nu numai locurile natale, dar și pe oamenii acestor locuri, zugrăvind în opera sa viața de provincie și chipuri ale acesteia¹⁴.

Din povestirea „În război” răzbat pînă la noi ecourile luptei eroice a celor care și-au jertfit viața pe câmpul de onoare al Războiului Neatârării precum și pe cel al Războiului de Independență pe care îl aprecia ca pe „cel mai mare eveniment al vieții noastre” care trebuie pus în „lumina vie față de generațiile viitoare”¹⁵, totodată glorificând vitejia ostașilor români ale căror oseminte odihnesc în pământul Vrancei.

Pentru a-i păstra vie amintirea, focșănenii, la împlinirea a 10 ani de la moartea scriitorului și diplomatului focșănean - Duiliu Zamfirescu - au hotărât comemorarea acestuia, precum și ridicarea unui monument. În acest scop s-a constituit un comitet de comemorare a 10 ani de la moartea scriitorului, din inițiativa Federației Corpului Didactic Putnean și a autorităților locale. Sărbătorirea trebuia să aibă loc în data de 5 iunie 1932, așa cum reiese din invitația comitetului focșănean, trimisă la 25 mai 1932, directorului Teatrului Național din București:

¹³ Al. Săndulescu, *op. cit.*, p. 27 - 28.

¹⁴ Cezar Cherciu, *Vrancea și Ținutul Putnei - o lume de altădată. 1921 - 1945*, Editura Andrew, Focșani, 2005, p. 24.

¹⁵ *Ibidem*, p. 24 - 25.

„Domnule Director,

Federația Corpului Didactic din localitate, un grup de cetățeni și autoritățile din orașul Focșani, de unde își trage obârșia scriitorul, academicianul și fostul diplomat Duiliu Zamfirescu, au luat inițiativa ca în ziua de 5 Iunie a.c., să comemoreze pe marele literat, la împlinirea celor zece ani dela moartea sa. Cu onor vă rugăm să binevoiiți a lua parte ...la această pioasă prăznuire. În acest scop, rugăm să acceptați a face parte din comitetul acestei serbări sau a delega altă persoană care să participe la festivitate și dacă e posibil un Domn sau o Doamnă Artistă să citească din operele marelui scriitor.

În trăsături generale, programul ar consta dintr-un parastas oficiat la mormântul scriitorului în ziua de duminică 5 iunie a.c. la ora 11, iar seara la ora 21 la Teatrul Maior Gh. Pastia din Focșani, va fi un festival artistic - cultural.

Având deosebită onoare a vă încunoștiința despre această inițiativă, aștept binevoitorul răspuns...”¹⁶.

Printre alți invitați figura și Sindicatul Ziariștilor din București, care la 24 mai 1932 răspundea comitetului focșănean că acceptă invitația: „Ca urmare la adresa Dvs. din 17 mai a.c., avem onoarea să vă comunicăm că Comitetul Sindicatului nostru în ședința de la 23 Mai a.c., a delegat pe Domnul Nicolae Georgescu, Vice Președinte al Sindicatului, care să reprezinte Sindicatul Ziariștilor din București la comemorarea marelui scriitor Duiliu Zamfirescu”¹⁷.

De la această comemorare nu putau lipsi rudele scriitorului care și-au confirmat prezența prin scrisoarea de răspuns, din 24 Mai 1932, trimisă pe adresa Prefectului:

¹⁶ A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 111 / 1932, f. 311.

¹⁷ *Ibidem*, f. 315.

„Iubite Domnule Stoenescu,

Am primit cu cea mai mare plăcere invitația D-voastre și a D-lui I. P. Rădulescu la comemorarea defunctului nostru părinte Duiliu Zamfirescu.

Voi veni la Focșani, împreună cu soția, sâmbătă 4 Iunie ora 4 p. p.”¹⁸.

Neputând onora invitația comitetului pentru ziua de 5 iunie 1932, fiul scriitorului, Alexandru Duiliu Zamfirescu *, solicita comitetului amânarea acestui eveniment pentru o altă dată, așa cum reiese dintr-o adresă ce poartă data de 2 iunie, prin care Prefectul anunța: *„Cerându-mi-se de către Domnul Alexandru Duiliu Zamfirescu, însărcinatul de afaceri al României la Haga și fiul marelui scriitor Duiliu Zamfirescu, amânarea comemorării părintelui său, care se proiectase pentru ziua de 5 iunie a.c., am onoarea a vă încunoștiința că am convenit la aceasta și despre care am onoarea a vă comunica.*

Veți fi informat ulterior despre măsurile ce vom lua”¹⁹.

¹⁸ *Ibidem*, f. 318.

* **Alexandru Duiliu Zamfirescu** (1892 - 1971). Pe numele său adevărat Alexandru Antonio Lascăr Cesare s-a născut la 18 martie 1892, la Roma. A primit o educație aleasă: studii gimnaziale și liceale la Roma și Paris, studii universitare la Paris, unde obține licența în Litere la Sorbona (1912) și la București unde-și susține licența în Drept (1913); absolvent al Școlii de Științe Politice din Paris (1914). A participat ca voluntar în Campania din 1913 și a luptat în Războiul de Reîntregire a Neamului (1916 - 1918). S-a consacrat carierei diplomatice: atașat în Ministerul de externe (1915), secretar de Legație la Roma (1 martie 1918 - noiembrie 1921), la Berlin (1921 - 1924), la Haga (1 august 1929). Rechemat în Administrația Centrală (1 august 1932), a fost numit director ajutor la Direcțiunea Protocolului și Cancelariei Ordinilor și însărcinată cu conducerea Diviziunii Tratatelor (1 iulie 1933). La 1 decembrie 1933 a fost numit ministru plenipotențiar la Rio de Janeiro (1 februarie 1934) și la Varșovia (1934). Publică scrieri cu caracter memorialistic: *Pe căi de miazăzi* (1946), *Fără frac și joben* (1952), *Perfecții diplomați* (1962), *Daltoban de Sarachier* (1965), *Macumba Carioca* (1968).

¹⁹ *Ibidem*, f. 320.

La comemorarea care se pregătea au mai fost invitați și reprezentanții Societății Scriitorilor Români care au răspuns afirmativ, printr-o adresă trimisă Prefectului în data de 23 mai 1932:

„Domnule Prefect,

Cu privire la adresa Dvs..., avem onoare a vă face cunoscut că Societatea Scriitorilor Români vă mulțumește din suflet pentru frumoasa inițiativă ce-ați luat de a comemora un deceniu dela moartea marelui scriitor Duiliu Zamfirescu.

*Societatea Scriitorilor Români va fi reprezentată la această festivitate prin președintele ei...”*²⁰ Corneliu Moldovan *.

Participarea la acest eveniment și-a anunțat-o și Academia Română, al cărui membru fusese chiar scriitorul comemorat:

„Domnule Prefect,

*Răspunzând invitațiunii din scrisoarea D-voastre dela 17 Maiu curent, avem onoare a vă face cunoscut că Academia Română, în ședința dela 20 Maiu curent, a decis să iea parte la Comemorarea - pornită din lăudabila D-voastre inițiativă și a Federației Corpului Didactic din Focșani - a marelui literat și neuitatului nostru coleg Duiliu Zamfirescu. În acest scop Academia a delegat pe colegul nostru corespondent D-l Marin Simionescu - Râmniceanu să o reprezinte la acea solemnitate”*²¹.

²⁰ *Ibidem*, f. 317.

* **Corneliu Moldovan** (1883 - 1952), poet, publicist, prozator, dramaturg, eseist, a fost Președintele Societății Scriitorilor Români de șase ori: 21 mai 1921 - 11 iunie 1922; 11 iunie 1922 - 17 iunie 1933; 21 februarie 1932 - 19 martie 1933; 19 martie 1933 - 18 martie 1934; 18 martie 1934 - 7 aprilie 1935; 17 aprilie 1935 - 3 mai 1936.

²¹ *Ibidem*, f. 316.

** **Marin Simionescu - Râmniceanu** (1883 - 1964) a urmat studii de estetică și filosofie la Universitatea Charlottenburg din Berlin; colaborator din 1905 la revista „*Luceafărul*”; 1913 editează „*Propilee artistice*”; 1913 ales membru corespondent al Academiei Române; în 1920 publică împreună cu Vasile Pârvan și Dimitrie Gusti volumul „*Istoria Artei*”; a fost prezent în viața politică, științifică și culturală a țării; publică studii de politică, sociologie, economie.

Marin Simionescu – Râmnicăneanu ** se înrudea cu familia Zamfirescu, iar tatăl acestuia, Dumitru Simionescu - Râmnicăneanu, un „tip cu aer draconic i-a slujit ca model scriitorului pentru Tănase Scatiu...În ceea ce privește viața de familie pare a fi fost un generos, ținând casă deschisă pentru rudele mai strâmtorate, cum era familia lui Duiliu Zamfirescu, și pentru scriitori și artiști”²².

O invitație a fost trimisă cadrelor didactice și elevilor din localitate prin reprezentantul acestora, subvizorul școlar, în care se amintea de comemorarea scriitorului la cei zece ani de la dispariția sa și de organizarea unui parastas și a unui festival la teatrul din oraș, și ruga „a participa și Dvs. împreună cu membrii corpului didactic și elevii.

În vederea acestei comemorări, veți ruga pe D-nii membri ai corpului didactic, să vorbească elevilor în clasă despre viața și opera lui Duiliu Zamfirescu”²³.

La comemorare a fost chemat și Nicolae Petrașcu * care, student fiind la Facultatea de Litere și Drept din București și frecventând „Intim club”, l-a cunoscut pe Duiliu Zamfirescu cu care leagă o strânsă prietenie. Ca răspuns la invitația făcută, acesta a trimis Prefectului o scrisoare prin care își exprimă regretul că nu poate participa la eveniment: „am părerea de rău foarte sinceră, de a vă înștiința că împrejurările de față nu-mi permit a fi alături cu D-stră în ziua comemorării regretatului meu amic și distinsului poet Duiliu Zamfirescu.

²² Al. Săndulescu, *op. cit.*, p. 16.

²³ A. N. Vn., fond Prefectura.Prefectura Județului Putna, dosar nr. III / 1932, f. 323.

* **Nicolae Petrașcu** (1859 - 1944), s-a născut la Tecuci, județul Galați. A fost diplomat, scriitor, memorialist, publicist, istoric și critic de artă; Școala primară la Bârlad; între anii 1880 - 1884 a urmat Facultatea de Litere și Drept a Universității din București; în 1885 începe cariera politică fiind atașat la Ministerul de Externe; 1889 - Șef de cabinet la P. P. Carp; 1889 - Secretar de legăție la Paris; 1890 la Istanbul; 1892 se retrage din viața politică. A colaborat la reviste literare: „Convorbiri Literare”, „Constituționalul”; în 1895 editează revista „Literatură și artă română”; între anii 1931 – 1935 este conferențiar la Societatea Radio.

Cu sufletul și cu inima sunt lângă D-stră și iau parte la frumoasa D-stră faptă care onorează tot atât de mult pe comemorat cât și pe cei ce au luat inițiativa acestei sărbători.

Vă exprim, Domnule Prefect, felicitările mele cele mai sincere...”²⁴.

Din motive bine întemeiate comemorarea scriitorului Duiliu Zamfirescu a fost amânată pentru luna octombrie a aceluiași an, dar pregătirile și invitațiile se fac încă din luna septembrie când, în ziua de 26 ale lunii, Prefectul invita pe cei din comitetul de comemorare să se întrunească la Prefectură pentru „a se fixa programul sărbătoririi în toate detaliile”²⁵.

La 1 octombrie 1932, Prefectul împreună cu președintele Federației Corpului Didactic, reînnoiește invitația lui Alexandru Duiliu Zamfirescu, pe atunci ministru plenipotențiar și însărcinatul cu afaceri al României la Haga, căruia îi aducea la cunoștință următoarele: „comitetul local pentru comemorarea marelui scriitor și ilustrul Domniei - Voastre părinte Duiliu Zamfirescu, a fixat ziua de 23 Octombrie pentru această pioasă și înălțătoare sărbătorire la care vă rugăm în mod deosebit, să binevoiți a participa”²⁶.

La 7 octombrie 1932, comitetul scria lui Nicolae Petrașcu, reînnoindu-i invitația:

„Domnule Petrașcu,

Vă mulțumim foarte mult pentru ideia ingenioasă ce ați avut de a da Țării și lumii întregi o cuvântare la radio despre Duiliu Zamfirescu, luni seara la 7.

Vom asculta-o cu multă plăcere. Câteva cuvinte spuse la serbare din partea prietenului celui mai de aproape al lui Duiliu Zamfirescu, ar fi dat un farmec deosebit festivității, farmec pe care noi nu-l vom putea înlocui câtuși de puțin.

²⁴ *Ibidem*, f. 314.

²⁵ *Ibidem*, f. 327.

²⁶ *Ibidem*, f. 330.

*De aceea, dacă nu vă deranjăm prea mult, noi tot sperăm să vă auzim și aici Duminică și Luni seara la radio*²⁷.

Pe adresa Prefecturii Putna, la 17 octombrie 1932, s-a primit o scrisoare din partea Societății Scriitorilor Români prin care se încunoștiința că aceasta a „delegat la comemorarea marelui scriitor *Duiliu Zamfirescu pe Dl. Ion Pillat **, vice - președintele nostru, care va ține o cuvântare omagială de cca. 20 de minute la serbarea festivă dela Teatrul Păștia.

*Va lua parte ca delegat deasemeni și Dl. Al. Th. Stamatiad **, membru în comitet.*

*Totodată ne permitem a vă atrage atenția că suntem de părere să invitați și Societatea Autorilor Dramatici din România, mai ales că marele dispărut a fost un autor dramatic de frunte al literaturii noastre*²⁸.

²⁷ *Ibidem*, f. 342.

²⁸ *Ibidem*, f. 333.

* **Ion Pillat** (1891 - 1945) publicist, poet, editor, eseist, s-a născut la București; copilăria a petrecut-o la moșia Florica a bunicului său, Ion C. Brătianu. A urmat Școala primară particulară și nr. 1 din Pitești; 1905 termină Liceul „Sf. Sava” din București. 1910 - 1913 student la Facultatea de Litere de la Sorbona. Participă la Campania din 1913. În 1914 obține licența în Drept și revine în țară. În 1916 conduce revista „*Flacăra*”. A participat la Conferința de Pace de la Paris. Între 1925 și 1928 publică „*Antologia poezilor români*”. În 1936 a primit Premiul Național de Literatură. A fost membru corespondent al Academiei Române.

** **Al. Th. Stamatiad** (1885 - 1956), profesor de limba și literatura română și franceză, din 1919. Reprezentant de seamă al simbolismului în literatură. A debutat în 1905 sub auspiciile lui Macedonski. Volumul său de poezii „*Pe drumul Damascului*” a fost premiat de Ministerul Artelor în 1923 și de Academia Română în 1924. A colaborat la „*Literatorul*” și la alte reviste ale timpului. Poezia sa, puternic influențată de Alexandru Macedonski, cultivă grandilocvența, prețiozitatea, efectul sonor, exotismul („*Din trâmbițe de aur*”, 1910; „*Mărgăritare negre*”, 1918; „*Pe drumul Damascului*”, 1923; „*Peisagii sentimentale*”, 1936; „*Cortegiul amintirilor*”, 1942; etc.). A tradus din Charles Baudelaire, Oscar Wilde, Omar Khayyam și a întocmit antologii din poezia chineză („*Din flautul de jad*”, 1939) și japoneză („*Eșarfe de mătase*”, 1943).

Academia Română și-a anunțat prezența la evenimentul reprogramat la Focșani pentru luna octombrie, menținând delegația dată lui Marin Simionescu - Râmniceanu care să o reprezinte ²⁹.

La 19 octombrie 1932, Prefectul trimite o adresă chestorului poliției din Focșani prin care era invitat la manifestare și totodată era rugat să sprijine această comemorare „*prin a dispune să ia măsuri de menținerea ordinii la parastas cât și la intrarea în teatru.*”

Pentru luarea măsurilor de ordine vă alăturăm un program al comemorării lui Duiliu Zamfirescu care va avea loc în ziua de 23 Octombrie a.c.” ³⁰.

Comitetul de comemorare a lansat, la 20 octombrie 1932, o invitație președintelui Ligii Culturale: „*În dorința ca și Liga Culturală să participe la această pioasă și înălțătoare manifestare culturală, cu onoare vă rugăm a delega o persoană din comitetul Dvs. care să fie o cuvântare ocazională la mormântul scriitorului dela cimitirul sudic în numita zi la ora 11 dimineața*” ³¹.

Pentru ca toată populația orașului să fie informată despre comemorare, comitetul a tipărit un „*Apel*” prin care invita focșănenii să participe la această manifestare:

„Apel

S-au împlinit zece ani de când în pământul unde s'a născut își doarme somnul de veci duiosul poet și scriitor, ilustru fiu al Focșanilor, Duiliu Zamfirescu.

Federația Corpului Didactic Putnean și autoritățile locale au luat inițiativa ca în ziua de 23 Octombrie a.c. să sărbătorească cum se cuvine această pioasă aniversare dela moartea poetului, care va consta dintr-un parastas la ora 11, la mormântul marelui dispărut dela cimitirul sudic și un festival artistic, la Teatrul Maior Gheorghe Pastia, ora 21 (9 seara).

În caz de ploae parastasul se va oficia la aceeași oră la catedrala Sf. Ioan.

²⁹ *Ibidem*, f. 331.

³⁰ *Ibidem*, f. 340.

³¹ *Ibidem*, f. 195.

Publicul focșănean este rugat să participe la această pioasă și înălțătoare serbare de comemorare”³².

De asemenea, odată cu invitațiile, a fost trimis următorul program al manifestării:

„ Programul

*Aniversării a 10 ani dela moartea lui Duiliu Zamfirescu în
ziua de 23 Octombrie 1932*

Ora 11. Parastas la mormântul scriitorului la Cimitirul

Sudic. Cuvântările:

a) P. C. P. Părintelui Protoereu I. Pascu din partea clerului

*b) D-lui Theodor Corneliu, Inspector școlar, în numele
învățămintului*

c) D-lui General Barca

d) D-lui Judecător Tătulescu, în numele Ligii Culturale

Ora 9 (seara).

Serbarea festivă la Teatrul Maior Gh. Pastia. Cuvântările:

1) D-lui Profesor I. P. Rădulescu, Președintele Federației

Corpului Didactic din județul Putna

2) D-lui Ioan P. Ioan Prefectul Județului

3) - „ - N. Al. Constantinescu Primarul orașului

4) - „ - Marin Simionescu - Râmniceanu

5) - „ - Ioan Pillat delegatul Soc. Scriit. Români

6) Societatea Filarmonică „Cântarea Putnei”

a) Cântec de Mendelsohn

b) Serenadă - „- C. Porumbescu

c) La fântână - „- A. Pascu

II

6) Opera literară a lui Duiliu Zamfirescu conferință ținută de

D-l Profesor Ion Diaconu

7) Lecturi din operele poetului

a) D-ra Profesoară Eugenia D. Constantinescu

b) D-l Profesor N. Al. Rădulescu

8) Societatea Filarmonică „C. Putnei”

a) Cătălina de N. Oancea

³² *Ibidem*, f. 344.

b) *Voința Neamului* -, - *Danielescu*"³³.

La mormântul scriitorului, protoiereul Ion Pascu, în cuvântarea sa, a apreciat activitatea literară a scriitorului Duiliu Zamfirescu:

„Cinstiți ascultători,

Pomenirea cea de zece ani de la moartea marelui scriitor și poet Duiliu Zamfirescu, am început-o azi, lângă crucea sub care își doarme liniștit somnul de veci, înălțând cu toții rugăciuni pioase către Dumnezeu pentru sufletul celui plecat dintre noi.

Sărbătoritul nostru de astăzi a fost un exemplar de elită al neamului nostru românesc. Născut și crescut aici la noi, ca o floare rară, a știut să cinstească cu podoabele lui pământul în care a crescut și, supus unei legi naturale, eterne și neînfrânte de puterile omului, dar sub brasa pământului și-a restituit partea materială a ființei lui.

Opera lui trebuie mai mult gustată și contemplată, decât drămuțită în cântarul adesea neputincios al caracterizărilor critice. Elegant și senin a oficiat în templul artei ca sacerdot din antice neamuri.

Ca orice artist adevărat, slujind idealul artei, a urmat linia suitoare a sufletului spre divinitate...

Filtrând prin sufletul său aristocrat frumusețile simple, dar sublime ale naturii, le-a permis în paginile operei lui și le-a pus cu toată dragostea în slujba tuturor, ca pe o piatră durabilă la temelia culturii noastre naționale.

Datori suntem să-i cinstim numele, să-i păstrăm amintirea și să ne rugăm lui Dumnezeu pentru sufletul său ales și mare"³⁴.

Printre cei care au ținut cuvântări la mormântul lui Duiliu Zamfirescu s-a numărat și inspectorul școlar, Theodor Corneliu, care în cuvântarea sa a apreciat atât omul, cât și opera sa: „*Cu ocazia comemorării a 10 ani de la moartea sa, în fața mormântului lui Duiliu Zamfirescu, în care s'a frânt și întunecat o viață luminoasă, în „noaptea fără capăt” cum spunea el, viu să aduc cuvântul de*

³³ *Ibidem*, f. 337.

³⁴ *Ibidem*, f. 372 - 374.

închinare la capătul primului deceniu dela plecarea sa dintre noi, din partea Școalei și în numele Ministerului Instrucțiunii publice.

Viața sa, însemnată de o înaltă cunoștință și o profundă sensibilitate, a fost plină de realizări, cu toată năvala greutăților pe care le-a întâmpinat în viață, biruește și-și afirmă marea sa personalitate, muncind, simțind și creind opere care vor trăi prin veacuri.

Intellectual fin, stă departe de lume, izolat, „de vorbă mai mult cu sufletul său”, dăruind literaturii române și celei universale, o operă clasică, alimentată și cu gândul său, pentru tradiția românească.

Dacă Coșbuc a fost numit de criticul Gherea, poetul țărănimii, Duiliu Zamfirescu, pe drept, poate să-i se spună poetul care a iubit cu patimă natura și a respectat cu religiozitate tradiția românească.

Poezia lui nu cuprinde vijelie, fulgere, șerpuituri, nici revendicări sociale sau naționale ale milioaneilor de oameni, ci artă pură, universală.

De aceea privit sub aspectul acesta, el nu este numai al nostru, ci al întregii lumi, universal.

E poetul Român așezat în galeria clasicilor.

Din romanul său „Ciclul Comăneștilor” apare ca un îndrăgostit până la patimă de tradițiile românești, iubitor de pământul patriei și un apărător al țaranului Român, oropsit de stăpânul moșiilor boerești. Din opera acestuia, se desprind sentimentul său patriotic, - „În războiu” - unde personajele sale sunt adevărați eroi, cari știu să moară cu cinste, pentru patrie, pe câmpul de luptă.

De altfel, în timpul celor 15 ani, ca Ministru al Țării în Italia și mai apoi ca Ministru de Externe și Președinte al camerei a manifestat caldă iubire pentru tot ce-i românesc, purtând cu vrednicie numele de Român, și-n străinătate cât și aici, pe pământul țării.

Privit sub toate aspectele, Duiliu Zamfirescu, rămâne omul care trăește etern prin opera sa, de-un clasicism universal, cu nuanțări specifice românești.

Astăzi când comemorăm pe Duiliu Zamfirescu, școala ia parte cu admirație și recunoștință la cinstirea memoriei omului, care ne lasă pentru educație opere ce contribuiesc enorm la crearea sentimentului de cultură și de pregătire ca oameni și români.

Prietenul său N. Petrașcu introduce în opera sa despre Duiliu Zamfirescu...cu vorbele sale despre educația copiilor: „Copii trebuie finuți din scurt, fiindcă neputând judeca sunt înclinați să abuzeze; - cu dragostea cea mare le faci rău fără să-și dea seama de realități. - Pe ai mei îi cresc să știe că sunt oameni. - Apoi nu-i bine nici să-i lași să crească ca „niște buruieni”, altfel „va trebui să răscumpere când vor fi mari, ceea ce nu capătă în copilărie”.

Acest citat este o profeție, căci cu adevărat, copiii trebuie să-i educăm, conform realităților și a perspectivei...”³⁵.

Dintre cuvântările susținute în sala Teatrului s-a remarcat cea a reprezentantului Academiei Române, Marin Simionescu - Râmniceanu, care a apreciat în cele spuse pe scriitorul Duiliu Zamfirescu, precum și opera acestuia: „Nu e adevărat că pe acela, de care ai fost aproape în viață, îl poți, pentru ceilalți, cel mai bine evoca.

Intimilor le lipsește distanța necesară rezumării reciproce.

Intimii, din atenție pentru manifestările fiecărei clipe, nu pot să-și mai cuprindă conturul întreg.

Că în amănunte o personalitate apare mai amplă, poate să fie adevărat; în schimb însă, tocmai insistarea asupra amănuntelor scumpe distramă orice încercare de portret.

Mai înainte de toate însă țină-se seama că, în asemenea împrejurări, ca acele ce ne întrunesc aici, trecând vorba prin inimă ea se îneacă, fiindcă în inimă, de-i bucurie, de-i întristare, sălășuește totdeauna un început de plâns.

Iau astfel aici cuvântul nu în numele meu personal, ci ca delegat al Academiei Române, la comemorarea a zece ani de la moartea mult regretatului ei coleg Duiliu Zamfirescu, comemorare pe care intelectualitatea orașului Focșani și a județului Putna a crezut,

³⁵ *Ibidem*, f. 375 - 376.

cu drept cuvânt, că o datorește aceluia care a fost cel mai ales vlăstar al unui ținut desemnat de soartă: ca prin predare să înceapă opera unificării naționale, iar prin rezistență să o desăvârșască în România tuturor Românilor de azi.

Invitând Academia Română la această solemnitate, înseamnă că din multipla și fecunda activitate a lui Duiliu Zamfirescu, inițiatorii acelei comemorări au înțeles să dea și aici întâietate acelei activități care a consacrat poetul, de altfel așa precum i-o va da pentru totdeauna și oricare istorie a străduințelor spiritului românesc.

Ca și Alecsandri și Duiliu Zamfirescu a avut cuvânt numai pentru ce e senin în alcănuirea sufletului românesc. Ambii aduși de împrejurări să trăiască multă vreme între străini, au schimbat jindul de țară ce-i rodea, în imn de admirație pentru tot ce-i specific nației noastre.

În ei, prin ei, românimea jubilează!

În ei, prin ei, descoperim perpetuu tot ce poate fi mai bun în noi!

Fericit e neamul în stare să nască exemplare, în care bucuria de viață poate culmina în așa măsură, încât ajunge să se reverse într'o fermecare generală, deschizând în sufletul fiecăruia un colțișor de raiu.

Și tocmai cum le e dat copiilor pe care îi ajunge harul, a avut și Duiliu Zamfirescu clarviziune, previziune în poezia sa.

Astfel, cu mult înainte ca Unirea cu Ardealul să ajungă a putea fi tradusă în fapt, el o relizase în „Comăneștii” săi - ca să slujească drept simbol - pe cale sufletească.

Cu obârșia la hotarul dintre cele două vechi principate românești și urmărind ca'n extas Ardealul...Duiliu Zamfirescu a descoperit în sine latinitatea ca fond al naturii noastre naționale și astfel a insistat să demonstreze printr'o limbă românească de o sonoritate specială, substratul pur latin al însuși gândului românesc.

Și acum, drept încheiere, să mi se îngăduie a recunoaște, ca omagiu pentru inițiatorii acesteia comemorări, că e o adevărată reconfortare morală, a afla, că se găsesc între noi suflete, care, prin glorificarea unei figuri apolonice ca aceia a regretatului Duiliu

Zamfirescu, cearcă să ridice din nou altar, unicei năzuinți care justifică viața, amume aceia care mână spre frumosul veșnic, spre perfecțiune!"³⁶

Printre vorbitori a figurat și poetul Ion Pillat care s-a referit în cuvântarea sa la poetul Duiliu Zamfirescu: „*Poezia lui Duiliu Zamfirescu se așează la o încrucișare de drumuri...*

*La o cruce de drumuri: unul vine de pe dealurile Putnei, cu munții Vrancei încondeați în zare, păstrând încă ecoul versului doinit din frunza de codru, celălalt coboară - în lumina orbitoare și uscată a cerului sudic - de pe Acropole și de pe Palatin*³⁷.

Cu ocazia acestui eveniment s-a mai lansat un apel în care se cerea sprijinul populației, de celor care l-au cunoscut, pentru ridicarea unui bust din bronz în amintirea acestuia și totodată făcea cunoscută componența Comitetului pentru ridicarea unui bust lui Duiliu Zamfirescu.:

„*Apel*

De curând s-au împlinit zece ani de când în pământul Focșanilor Unirii, în apropierea podgoriei lui dragi și la poalele Codrului Vrancean, lângă înaintașii săi, își doarme somnul de veci romancierul și gingașul poet Duiliu Zamfirescu.

La capătul celei dintâi decade, dela trecerea între cele vecinice a neuitatului literat, „Federația Corpului Didactic Putnean”, autoritățile locale și mulți admiratori ai poetului s’au gândit să immortalizeze în bronz, figura celui a cărui ființă spirituală a trecut de mult în rândul nemuritorilor fii ai Parnasului.

S’a hotărât ca pe una din piețele orașului Focșani, orașul de obârșie al strămoșilor, părinților săi, și în care poetul a trăit o parte din viață să i se ridice un bust.

³⁶ Marin Simionescu - Râmniceanu, *La comemorarea a zece ani de la moartea lui Duiliu Zamfirescu, în numele Academiei Române*, în „*Milcovia*”. Revistă regională de studii, redactor: N. Al. Rădulescu, Focșani, Tip. Cartea Putnei, 1932, Anul III, vol. 1 - 2, p. 1 - 3.

³⁷ Ion Pillat, *Poezia lui Duiliu Zamfirescu*, în „*Milcovia*”. Revistă regională de studii, redactor: N. Al. Rădulescu, Focșani, Tip. Cartea Putnei, 1932, Anul III, vol. 1 - 2, p. 9.

Dacă și D-voastră împătășiți gândul nostru, cu onoare vă încredințez alăturata listă de subscripție și vă rugăm a o completa în timp de șase luni dela primire, trimițând-o înapoi cu sumele adunate, la adresa D-lui Al. Moșescu, contabilul Prefecturii Putna și casierul comitetului de inițiativă”³⁸.

Tot la această comemorare s-au ales și cele două comitete de inițiativă ai căror membri sunt prezentați în apelul mai sus menționat:

„Comitetul de onoare: Mareșal Alex. Averescu”, fost Președinte al Consiliului de Miniștri; N. N. Săveanu”, fost Ministru

³⁸ *Ibidem*, f. 367.

* **Alexandru Averescu** (1859 - 1938). Școala primară a terminat-o în Ismail. În 1876 a venit la București și s-a înscris la Școala de Arte și Meserii. Participă la Războiul de Independență. A absolvit Școala Divizionară de la Mănăstirea Dealu (1881) și Școala Superioară de Război de la Torino (1886). Comandant al Școlii Superioare de Război din București (1894 - 1896). Atașat militar la Berlin (1906 - 1898). Sublocotenent (1881), locotenent (1886), căpitan (1889), maior (1894), locotenent colonel (1898), colonel (1901), general (11/24 iulie - 19/1 august 1917). Comandantul Armatei a II-a în Războiul de Reîntregire a Neamului a obținut victoria de la Mărăști. Președinte al Consiliului de Miniștri și ad-interim la Afacerile Străine (ianuarie - februarie 1918). În 1918 fondează Liga Poporului care în 1920 se transformă în Partidul Poporului. Ministru de Interne (1 - 13 decembrie 1919), președinte al Consiliului de Miniștri (martie 1920 - decembrie 1921), ministru al Industriei și Comerțului (noiembrie 1920 - decembrie 1921). Membru de onoare al Academiei Române (1923). Președinte al Consiliului de Miniștri (martie 1926 - iunie 1927), ministru de Finanțe (martie - iunie 1927), Mareșal al României (14 iunie 1930), Ministru secretar de Stat (februarie - martie 1938), consilier regal (30 martie 1938). La cererea sa, a fost înhumat în Mausoleul Mărăști, în anul 1938.

** **N. N. Săveanu** (1840 - 1922) om politic liberal. A fost ales în nenumărate rânduri deputat, senator, prefect și primar. Ca primar al orașului Focșani a continuat lucrările de aducțiune a apei potabile. În timpul mandatului său s-au construit 23 de localuri noi de școală în fostul județ Putna. Din inițiativa sa a luat ființă, la 13 iulie 1904, Stațiunea Soveja, construindu-se primul hotel cu 48 de camere. Între 13 aprilie și 30 septembrie 1907 a fost președintele Comisiei Interimare Focșani. În 1909 este ales delegatul Asociației Române pentru Răspândirea Științelor. A susținut conferințe în cadrul Ateneului și al Societății științifice „Milcovul”, înființată în 1889.

*** **Simion Mehedinți** (1868 - 1962) născut la Soveja, județul Vrancea, savant de talie mondială, geograf, om politic, prozator. Școala primară la Soveja și

și Președinte al Adunării Deputaților; Simion Mehedinți ^{***}, Profesor Universitar și Membru al Academiei Române, fost Ministru; Stelian Popescu ^{****} Directorul ziarului *Universul*, fost Ministru; Corneliu Moldovan, Președintele Societății Scriitorilor Români;

Vidra. Se înscrie la Seminarul Teologic de la Roman, pe care îl continuă la București. Parăsește seminarul și urmează un an cursurile Liceului „Unirea” din Focșani, apoi le continuă la Liceul „Sf. Sava” din București. În 1888 se înscrie la Facultatea de Matematică, dar trece la Litere și Filozofie pe care o absolvă în 1892. În 1889 participă la înmormântarea lui Eminescu. Este numit profesor la Focșani. Obține o bursă pentru studierea geografiei la Paris, Berlin și Leipzig, dar întrerupe doi ani din cauza bolii. Se retrage la Soveja și după doi ani își reia studiile și-și ia licența. În 1900 înființează prima catedră de geografie la Facultatea de litere din București. În 1901 începe elaborarea de manuale școlare de geografie. Între 1907 - 1924 conduce revista „Convorbiri Literare”. În 1908 membru corespondent al Academiei Române, iar din 1915 membru titular. Între 5 martie - 24 octombrie 1918 Ministrul Instrucțiunii Publice când emite legea „școlilor pregătitoare” pentru eradicarea analfabetismului. În 1930 publică „Terra” în 2 volume, considerată biblia științifică a geografiei românești. În literatură a publicat „Oameni de la Munte”.

^{****} **Stelian Popescu** (1874 - 1954). Director al ziarului „Universul” între anii 1916-1943, a transformat acest ziar într-unul dintre cele mai citite ziare din perioada interbelică. Ziarist de dreapta, a imprimat această conduită și ziarului, ceea ce i-a atras numeroase adversități, mai ales din partea ziarelor social-democrate sau socialiste, de tipul ziarului „Adevărul”. A criticat guvernările din epocă, intrând și în conflict cu regele Carol al II-lea; dar l-a susținut necondiționat - la începutul anilor '40, pe mareșalul Antonescu. În anul 1935 a constituit „Asociația directorilor și proprietarilor de ziare”, al cărui director a fost până la părăsirea ziarului. În anul 1944 a părăsit țara, stabilindu-se un timp în Elveția, apoi a rămas în Spania, unde a murit în anul 1954. În țară, „Tribunalul poporului” l-a condamnat în contumacie, în procesul „ziariștilor naționaliști”, pentru poziția avută în anii '40. Ziaristul a fost de excepție în istoria presei românești, prin intransigența sa față de derapajele clasei politice, prin faptul că întotdeauna a considerat presa ca fiind „singura supapă de siguranță” <http://muzeulvrancei.ro>

*C. C. Giurescu * Profesor Universitar, Marin Simionescu - Râmniceanu, scriitor și membru corespondent al Academiei Române; Ion Pillat, literat.*

Comitetul activ: Profesor I. P. Rădulescu, Președinte; General Păltineanu Comandantul Diviziei a VI-a și Ioan P. Ioan, Prefectul Județului Putna, Vice-Președinți; N. Al. Constantinescu, Primarul orașului Focșani; Profesor I. P. Rădulescu - Râmnic, Președintele Ligii Culturale; Dr. Savu, Ioan Diaconu, Judecător G. Tatulescu, Inspector Școlar Primar Th. Corneliu; Institutator N. Jordan, membri; I. M. Dimitrescu, Șeful Serviciului Ad-tiv din Prefectura Putna, ca secretar; Al. Moșescu, contabilul șef al Prefecturii, casier al comitetului”³⁹ (comitetul activ era constituit numai din personalități locale din domeniile: didactic, militar, administrativ).

Comitetul din Focșani a inițiat o invitație prin care îi informa pe membrii aleși în comitetul de ridicare a bustului scriitorului că face parte din acest comitet și adresa totodată și rugămintea de a răspunde afirmativ acestei alegeri, invitație care a fost trimisă în data de 29 noiembrie 1932: *„Un grup de admiratori cu autoritățile și societățile culturale din Focșanii Unirii, locul de obârșie a neuitatului poet, prozator, academicianul și diplomatul Duiliu Zamfirescu au luat inițiativa ridicării în mijlocul concetățenilor săi a unui bust, care să*

* **C. C. Giurescu** (1901 - 1977), născut la Focșani. Istoric, om politic. Studii secundare și superioare la București, unde urmează Facultatea de Istorie și Geografie. 1922 obține licența. În 1923 este numit profesor la Liceul „Unirea” din Focșani. În 1925 obține doctoratul în Litere și docența în Istoria românilor, membru al Școlii Române de la Paris. Profesor la Facultatea de Litere din București (1923 - 1925), apoi la cea de istorie. Ministru secretar de Stat organizează Frontul Renașterii Naționale (1939 - 1940). Ministrul propagandei naționale în cabinetul Gh. Tătărescu (11 mai - 3 iulie 1940). Ministrul Cultelor și Artelor în guvernul Ion Antonescu. În 1930 înființează „Revista istorică română”, iar în 1941 Institutul de Istorie Națională. După 1945 cunoaște teroarea închisorilor. În anul 1964 este reabilitat. Personalitate de seamă în istoriografia română, în cercetarea istoriei românilor în țară și străinătate, a publicat multe lucrări privind istoria veche, medie, modernă (aproximativ 350 de lucrări). Membru al Academiei Române din 1974.

³⁹ *Ibidem.*

imortalizeze în bronz, chipul celui care prin darurile sale sufletești a trecut de mult în rândul celor nemuritori.

Aceste bune intențiuni pentru a putea fi traduse în fapt, este nevoie de sprijinul tuturor acelor cari au cunoscut și au prețuit pe subtilul poet, o podoabă a societății românești.

Cunoscând sentimentul ce păstrați față de cel care a fost Duiliu Zamfirescu, ne permitem respectuos, a vă face rugămintea fierbinte, să binevoiți a accepta să faceți parte din Comitetul de Inițiativă.

Răspunsul Domniei - Voastre rugăm a ni-l trimite la Secretariatul Comitetului dela Prefectura Județului Putna..."⁴⁰.

Primul răspuns, negativ dar motivat, a fost primit de la Î. P. Sf. Patriarh Cassian, însoțit de scuzele de rigoare întrucât: *„multele ocupații bisericești îl absoarbe în așa măsură, încât Î. P. Sf. Sa cu părere de rău, nu se poate interesa și de mișcările inițiate în alte părți.*

Î. P. Sf. Sa roagă Onoratul Comitet pentru ridicarea bustului... a se adresa fruntașilor bisericești din partea locului”⁴¹.

La 9 decembrie 1932, directorul ziarului „Universul”, prin adresa trimisă președintelui comitetului, răspundea că primește cu plăcere să facă parte din comitet și că va da tot concursul necesar în vederea realizării acestui scop. dar în același timp îi sfătuia că *„în prezent deschiderea unei liste de subscripție nu cred că va da rezultatul așteptat, deoarece celelalte liste acum deschise au rămas fără ecou în public”⁴².*

Simion Mehedinți, la 19 decembrie 1932, răspundea printr-o scrisoare adresată Prefectului că acceptă propunerea de a face parte din comitetul de onoare întrucât *„În viață sînt posibile multe de toate ca pentru după moarte să fie prețuiți cu mai multă nepărtinire cei care au contribuit cu ceva la sporul vieții de obște a neamului”⁴³.*

⁴⁰ *Ibidem*, f. 362.

⁴¹ *Ibidem*, f. 355.

⁴² *Ibidem*, f. 356.

⁴³ *Ibidem*, f. 357.

„Primesc cu bucurie să fac parte din comitetul de inițiativă pentru ridicarea unui bust nemuritorului Duiliu Zamfirescu și vă mulțumesc în chip deosebit pentru cinstea ce mi-ați făcut...”⁴⁴ a fost răspunsul președintelui Societății Scriitorilor Români, Corneliu Moldoveanu, transmis la 10 decembrie 1932.

Fondurile necesare ridicării unui monument se strâneau prin liste de subscripție care circulau în întreaga țară sau, în alte cazuri, doar local. În prealabil, listele se înaintau spre aprobare Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, ele fiind însoțite și de un proces verbal prin care se făcea cunoscut comitetul care se ocupa de ridicarea monumentului.

La 1 noiembrie 1932⁴⁵, comitetul focșănean atenționa Prefectura ca să înainteze procesul verbal de constituire a comitetului la respectivul minister pentru aprobări, ceea ce s-a și întâmplat pentru că, în data de 2 decembrie același an, pe adresa Prefecturii, a sosit aprobarea pentru cele 100 de liste lansate de către comitet. În adresa respectivă se specifica: „...avem onoarea a vă face cunoscut cu art. I din legea pentru reglementarea și controlul apelurilor la contribuția benevolă a publicului, publicată în Monitorul Oficial Nr. 51 din 8 iunie 1923, am autorizat Comitetului pentru ridicarea unui bust lui Duiliu Zamfirescu să strângă sumele necesare ridicării unui bust, prin una sută liste de subscripție cari vor circula în cuprinsul întregii țări, până la 1 Decembrie 1933. Listele se vor viza de un delegat al Prefecturii județului Putna...”⁴⁶.

În aprilie 1933⁴⁷, Comitetul a luat inițiativa și a retipărit Apelul din 1932, apel care însoțit de câte o listă de subscripție a fost trimis diferitelor instituții și personalități. Apelul a constituit în același timp și un îndemn pentru publicul focșănean de a contribui la completarea fondurilor necesare ridicării bustului.

A fost trimisă o listă de subscripție președintelui Adunării Deputaților, la 7 aprilie 1933, avându-se în vedere că „distinsul poet a

⁴⁴ *Ibidem*, f. 361.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 215.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 363.

⁴⁷ *Ibidem*, dosar nr. 109 / 1933, f. 6.

fost și Președinte al Adunării Deputaților, ni-am gândit c'ar fi o datorie din partea noastră a ne adresa și Domniele-voastre cu rugămintea respectoasă a face să circule printre D-nii Deputați lista de subscripție

Nr. 66⁴⁸.

O adresă însoțită de lista de subscripție nr. 65⁴⁹ a fost înaintată Ministerului Afacerilor Externe, minister în care Duiliu Zamfirescu fusese secretar general și ministru titular al acestuia.

Apelul însoțit de liste a avut efectul scontat întrucât pe adresa comitetului au început să sosească primele fonduri. Astfel, în iunie 1933, de la Stațiunea C. F. R. Focșani, s-a primit lista nr. 34 însoțită de suma de 413 lei strânsă prin lista respectivă, cu rugămintea de a se confirma de primire⁵⁰.

La 16 iunie 1933, Prefectul, într-o scrisoare expediată lui Simion Mehedinți, îl încunoaște pe acesta de „*primirea sumei de lei 1.000, pentru bustul Duiliu Zamfirescu, pentru care vă rog să primiți viile noastre mulțumiri*”⁵¹.

Suma colectată prin lista de subscripție nr. 65 / 1933, Ministerul Regal al Afacerilor Externe a înaintat-o Prefecturii Putna, așa cum reiese din adresa datată 27 iunie 1933: „*avem onoarea a vă face cunoscut că vam expediat prin sucursala Băncii Naționale din Focșani suma de lei 10.000 reprezentând subscripția acestui Minister, pe lista nr. 65*”⁵².

Nici instituțiile locale n-au rămas mai prejos, contribuind și acestea cu sume de bani la completarea fondului strâns pentru bustul scriitorului. Un exemplu concludent este cel al Tribunalului Putna, Secția I-a, care în data de 7 iulie 1933, înainta Prefecturii „*lista de subscripție nr. 22 încredințată nouă împreună cu suma de*

⁴⁸ *Ibidem*, f. 1.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 2.

⁵⁰ *Ibidem*, f. 3.

⁵¹ *Ibidem*, f. 4.

⁵² *Ibidem*, f. 5.

600 (șase sute) lei, colectată pentru monumentul „Duliu Zamfirescu”⁵³.

În scrisoarea de mulțumire trimisă profesorului Grigore Trancu în data de 13 noiembrie 1933, reiese confirmarea de „*primirea sumei de lei 4119, trimisă de Chestura Senatului pentru monumentul lui Duliu Zamfirescu la Focșani*”⁵⁴.

Pe lângă instituțiile statului și persoane particulare au contribuit cu sume de bani, așa cum este cazul avocatului Ghiță Dimitriu din Tecuci, căruia Prefectul județului îi adresa, la 29 noiembrie 1933, mulțumiri pentru „*primirea sumei de lei 480 trimisă prin Dl. Profesor I. P. Rădulescu*”⁵⁵.

Avându-se în vedere că la finele anului 1933 expira termenul acordat circulației listelor de subscripție, Comitetul însărcinat cu strângerea fondurilor, în data de 13 octombrie 1933, atenționează, printr-o adresă, pe toți cei care nu dăduseră curs listelor de subscripție și le solicita acestora returnarea cât mai grabnică a listelor: „*urmând să închidem subscripția publică pentru bustul neuitatului poet și romancier Duliu Zamfirescu, cu onoare vă rugăm să binevoiți a expedia la adresa D-lui Moșescu, contabilul Prefecturii Putna și casierul comitetului sumele adunate în lista de subscripție ce am avut onoarea a vă încredința*”⁵⁶.

Nereușind să se strângă sumele de care aveau nevoie pentru monument, comitetul, în data de 23 martie 1934, se adresa membrilor săi să binevoiască „*a vă întruni cu noi în localul Prefecturii în ziua de Marți 24 Martie a.c. ora 17 (5 d.a.) spre a vi se da o situație de încasările ce s'au făcut prin listele de subscripție publică pentru ridicarea monumentului...și a hotărî ce destinație vom da sumei de 30.263 lei ce s'au încasat până în prezent*”⁵⁷.

S-a stabilit ca suma să fie depusă la bancă, lucru confirmat de adresa semnată de Prefectura județului și înaintată directorului Băncii

⁵³ *Ibidem*, f. 8.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 15.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 16.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 10.

⁵⁷ *Ibidem*, dosar nr. 106 / 1934, f. 10.

Naționale din localitate, prin care se depunea totodată și suma de 28.263 de lei, care trebuia să stea la dispoziția comitetului⁵⁸.

În anul 1934, la această sumă au început să se mai adauge altele, cum ar fi cei 345 lei colectați prin lista de subscripție nr. 42, care a circulat în cadrul Liceului „Unirea” din localitate și remisă casierului comitetului la data de 29 ianuarie 1934⁵⁹.

Tribunalul județean, Secția a II-a⁶⁰ a colectat, prin lista cu nr. 23, suma de 1.000 de lei pe care a adăugat-o în contul comitetului.

Dintr-o scrisoare de mulțumire a prefectului Ștefan Gavrilu, aflăm că acesta confirma primirea listei nr. 7 împreună cu suma de 10.000 de lei trimisă de Marin Simionescu - Râmniceanu „*prin D-l Rudolf Neiger din Focșani*”⁶¹.

Și în anul 1934 au mai fost trimise liste de subscripție noi, la cei care l-au cunoscut și apreciat pe Duiliu Zamfirescu, așa cum este cazul profesorului universitar Anibal Teodorescu* și el focșănean. În scrisoarea trimisă acestuia de către Prefect citim:

⁵⁸ *Ibidem*, f. 14.

⁵⁹ *Ibidem*, f. 15.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 19.

⁶¹ *Ibidem*, f. 21.

* **Anibal Teodorescu** (1881 - 1971) născut la Câmpineanca, Județul Vrancea, jurist. Școala primară și liceul la Focșani. Urmează Facultatea de Drept din București. Teza de licență o dă la Paris în 1905. La revenirea în țară devine colaborator al profesorului Dissescu la Facultatea de Drept ca docent. În 1910 este conferențiar. În 1921 este numit titular la Catedra de Drept administrativ unde rămâne până în 1947. În 1945 devine membru al Academiei Române, titlu care i se retrage în 1948. Între 1957 - 1963 lucrează ca cercetător la Institutul „N. Iorga”. Publică în 1929 și 1935 *Tratat de drept administrativ*, considerat întemeietorul dreptului administrativ. În 1971 - *Note și interpretări privind istoria vechiului drept românesc în secolele XIV și XV*. A înființat Muzeul Comunal din București (azi Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București. Membru al Institutului de Științe Administrative din Bruxelles și al Societății de Legislație Comparată din Paris. În 1990 este repus în drepturi ca membru corespondent al Academiei Române.

„Cunoscând admirația ce aveți față de opera și cultul ce păstrează personalitatea celui ce a fost Duiliu Zamfirescu, cu onoare vă trimitem o nouă listă de subscripție cu nr. 86.

Din banii adunați, intenționăm a ridica un bust neuitatului poet în orașul Focșani, orașul copilăriei acestuia și al copilăriei Domniei - voastre...

Numai din motivul ca obolul fiecărui...focșănean să fie la temelia acestei inițiative particulare, ne-a făcut a vă deranja încă odată cu cererea noastră, care este a amintirilor Domniei - voastre și al viitoarelor generații”⁶².

În data de 4 octombrie 1934, Prefectul se adresa din nou președintelui Adunării Deputaților cu rugămintea de a primi sprijin în bani pentru ridicarea monumentului, aducând la cunoștința acestuia că suma de bani colectată până la acea dată nu era suficientă pentru realizarea scopului propus: *„Am onoare a vă încunoștiința că din listele de subscripție lansate pentru monumentul neuitatului și gingașului poet...s'a strâns până în prezent suma de lei 43.600 (patruzeci și trei de mii șase sute)...*

Cunoscând că în afară de înaltul rol ce ocupați în stat, Domnia - Voastră sunteți un vechi și statornic admirator al operei neuitatului poet;

Sunteți membru de onoare în comitetul nostru și cu prilejul solemnității desvelirii monumentului „Biruinței” dela Mărășești v-ați arătat în chip deosebit interesul pentru această inițiativă;

...cu deosebită onoare încercăm din nou a solicita mult prețiosul Domniei - Voastre sprijin, rugăm a ne acorda o sumă de cca. 60.000 - 70.000 lei în acest scop din fondurile Adunării Deputaților”⁶³.

În atenția comitetului, pe lângă colectarea fondurilor necesare ridicării monumentului, a stat și preocuparea de a contacta un sculptor pentru realizarea bustului. Astfel, prefectul Vasile Țiroiu *, scria, la

⁶² *Ibidem*, dosar 106 / 1934, f. 18.

⁶³ *Ibidem*, f. 28.

* **Vasile Țiroiu** (1890 - 1976) s-a născut la Bolotești, județul Vrancea. După școala primară își continuă studiile liceale la Liceul Internat „C. Negruzzi”

15 decembrie 1934, sculptorului din București, Ion Dimitriu – Bârlad*:
 „Pentru a întruni comitetul și a dispune în privința bustului lui Duiliu Zamfirescu, vă rugăm să binevoiți a ne întocmi și trimite o schiță de felul cum înțelegeți a.l face și un deviz.

*Suma pe care comptăm s'ar ridica la una sută mii lei, din care avem acum jumătate”*⁶⁴.

Răspunsul sculptorului a sosit în timp oportun, la 18 decembrie 1934, scrisoarea fiind însoțită de o schiță cu explicațiile de rigoare: „Vă trimit alăturat schița soclului și alăturata ofertă. În relief voi face schița ce o vedeți în fotografie ce reprezintă <<Poezia>>. Muza cu lira, mâna stângă o ține pe emblema județului Putna (n.n. în schiță apare în partea inferioară a soclului).

din Iași (1901 - 1909). Studii universitare în București unde obține licența în Drept. Participă la campania din 1913. Între 1914 - 1916 magistrat la Moinești. Participă la Războiul de Reîntregire a Neamului, fiind demobilizat în martie 1918. Între 5 martie - 24 noiembrie 1918 șef de cabinet la Ministerul Instrucțiunii Publice unde Simion Mehedinți era ministru. În 1920 se stabilește la Bolotești. Între 1923 - 1936 este vicepreședinte la Camera Agricolă Putna. În 1926 și 1929 activează ca primar în comuna Bolotești. 1929 - 1933 este administrator la Casa de Credit a Agriculturii din județul Putna. Între 1934 - 1937 prefect al județului. Între 1945 - 1947 deputat de Putna. În 1947 - președinte al Casei de Depuneri și Consemnațiuni București. Între 1949 - 1957 (când se pensionează) lucrează ca mic funcționar la o firmă de construcții din București.

* **Ion Dimitriu - Bârlad** (1890 - 1964), sculptor român, s-a născut la Bârlad. Școala primară și studiile liceale la Bârlad. A urmat cursurile Școlii de Belle - Arte din București și cele de la Academia „Julien” din Paris (1913 - 1914). Între 1910 - 1911 a urmat cursurile Școlii Militare de Infanterie din București. A participat la Războiul de Reîntregire a Neamului. A predat desenul la Liceul „Gh. Lazăr” din București. Între 1927 - 1929 a fost inspector de specialitate. A sculptat busturile unor personalități ale științei și culturii românești ca: Titu Maiorescu, General Ion Dragalina, Ștefan cel Mare, Nicolae Bălcescu ș.a. S-a afirmat ca autor de monumente ale eroilor din Primul Război Mondial, participând direct la acest eveniment. În 1911 obține Premiul Salonului Oficial București; în 1943 - Ordinul Meritul Cultural; 1949 - Premiul de creație al Fondului Plastic.

⁶⁴ *Ibidem*, dosar 106 / 1934, f. 34.

*Toată lucrarea va fi făcută din beton armat imitând piatra, așa că va fi foarte solid”*⁶⁵.

În final, sculptorul făcea propunerea ca soclul să fie gata până în primăvara anului 1935, când se preconiza chiar inaugurarea monumentului. Anexată scrisorii a fost oferta artistului: „*Subsemnatul artist sculptor I. Dimitriu - Bârlad domiciliat în București..., mă oblig a vă executa bustul în bronz al Poetului Duiliu Zamfirescu, așezat pe un soclu din piatră artificială conform alăturatei schițe...*

*Relieful tot în bronz și inscripția de pe soclu va fi conform datelor ce-mi veți da. Toată lucrarea va executată gata pentru inaugurare în limita sumei de una sută mii lei 100.000. Plătibil cu avansarea lucrării”*⁶⁶.

Comitetul , pentru a putea alege în funcție de ofertă și realizare lucrarea care se înscria în suma de bani colectată, a mai trimis invitație și altor sculptori români cărora li se cerea câte o schiță, precum și costul. Invitația apare pe o adresă din 14 februarie 1935, în care se specifica precum că: „*...Numitul comitet a realizat o parte din încasările cerute publicului în scopul arătat, suntem hotărâți să pășim la înfăptuirea bustului.*

Dacă Domnia - voastră doriți a concura la această operă artistică, vă rugăm a ne face o ofertă și o schiță de felul cum înțelegeți a lucra acest bust.

*Lucrarea în general, ținem să fie o caracterizare a operei literare și poetice a acelu pe care voim a-l veciniei și pe această cale. Ofertele le așteptăm la Prefectura Putna”*⁶⁷.

Pe spatele adresei sunt trecute numele a mai mulți sculptori români cărora li s-au trimis invitații de a participa la realizarea bustului, printe aceștia numărându-se: Prof. sculptor I. Dimitriu - Bârlad, Oscar Späthe, Oscar Han și Dimitrescu - Brăila⁶⁸.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 35.

⁶⁶ *Ibidem*, f. 38.

⁶⁷ *Ibidem*, dosar nr. 115 / 1935, f. 2.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 2 verso.

Dintre cei enumerați mai sus, singurul care răspunde invitației comitetului, la 18 februarie 1935, este sculptorul Oscar Späthe *, care trimite o scrisoare și o schiță, însoțite de o ofertă: „Am primit invitația din partea onor Comitetului pentru ridicarea unui monument poetului „Duiliu Zamfirescu” în orașul Focșani și mă grăbesc cu oferta pentru această lucrare.

Unui poet trebuie ridicat mai mult ca un simplu bust obișnuit, pentruca la prima vedere al monumentului să se vadă, că cel glorificat este un inspirat al neamului.

Afară de aceasta forma monumentului o determină și locul unde se va așeza această lucrare.

Am anexat două fotografii după niște schițe ale mele [tot pentru monumente de poeți], din care se poate vedea cât de variată poate fi o astfel de compoziție.

O lucrare în felul schiței N -° I, Poetul în atitudine gânditoare, sculptat peste mărimea naturală, lucrat în bronz, așezat pe un soclu de piatră de Vrața sau Bascoi, având înălțimea totală de circa 3,50 m, cu fundamentul necesar din beton de ciment, v'a costa aproximativ suma de 200.000 lei (două sute mii lei).

Schița cu N-° II reprezintă un bas - relief a lui Duiliu Zamfirescu și Musa care glorifică pe poet. Tot sculptat ceva peste mărimea naturală și turnat în bronz. Arhitectura sculptată din piatră de Vrața sau Bascoi, având înălțimea totală de cca. 3,50 m, cu o mică fântână în față, va costa suma de 240.000 lei (două sute patruzeci mii lei).

Imediat ce aș fi însărcinat onor Comitet cu executarea acestui Monument voi veni la Focșani pentru a vedea locul destinat, și aș face

* **Oscar Späthe** (1875 - 1944), sculptor român, membru fondator al Societății „Tinerimea artistică”. A studiat Academia de arte frumoase din München, unde a debutat cu „Faun dansând”. Autor a numeroase portrete: pictorul Luchian, scriitorul Alexandru Vlahuță, generalul Eremia Grigorescu, Mihai Viteazul ș.a. A sculptat scene alegorice și mitologice. A creat monumente închinare memoriei eroilor căzuți în Primul Război Mondial și în Războiul de Independență. De formație academistă, arta sa se remarcă prin corectitudinea meșteșugului.

schifele plastice necesare pentru acest monument împreună cu oferta și costul exact al întregii lucrări”⁶⁹.

Comitetul a organizat o întrunire a tuturor membrilor pentru analizarea ofertelor primite, a realizărilor privind strângerea fondurilor necesare ridicării monumentului și nu în ultimul rând alegerea unui nou președinte în locul celui decedat (profesorul I. P. Rădulescu - Putna). În urma întrunirii din 18 ianuarie 1935 s-a încheiat un proces verbal în care se specifica precum că, la întrunirea care a avut loc în localul Prefecturii, s-au discutat următoarele:

a) S'a luat act cu adânc regret de încetarea din viață a Profesorului I. P. Rădulescu - Putna, Președintele activ al comitetului.

b) Procedându-se la desemnarea altui Președinte a fost ales Dl. Vasile Țiroiu, Președintele Județului, urmând ca în viitor ori cine va fi prefect, să-i revie acest drept președinția acestui comitet.

c) Dl. Secretar al Comitetului a arătat câte liste de subscripție s'au lansat, citind apoi numele persoanelor cari au răspuns la subscripție și ce sumă s'a depus până astăzi (44.653).

d) S'a decis să se facă o nouă intervenție pentru înapoierea listelor retrimise.

e) Pe lângă oferta D-lui Profesor și Sculptor I. Dimitriu - Bârlad, se vor mai cere oferte D-lor sculptori: Oscar Späthe, O. Han, Dr. Dimitrescu - Brăila, Mateescu, etc.

f) Se vor urma tratative cu Dl. Consilier Vasile Ioan în privința cesionării sau vânzării unui teren din proprietatea sa din B-dul P. P. Carp, pentru ridicarea bustului.

Dl. profesor I. Diaconu, va alege textul din opera lui Duiliu Zamfirescu, care se va înscrie în bazorelieful monumentului”⁷⁰.

Activitatea comitetului a stagnat, presupunem că din lipsă de fonduri, ea fiind reluată câțiva ani mai târziu, mai precis în anul 1937, așa cum se consemnează într-o adresă din 15 ianuarie, prin care li se cerea membrilor comitetului să se întrunească în vederea luării unei hotărâri în ceea ce privește ridicarea bustului. Adresa a fost trimisă

⁶⁹ *Ibidem*, dosar nr. 106 / 1934, f. 39 - 39 verso.

⁷⁰ *Ibidem*, dosar nr. 115 / 1935, f. 3.

următoarelor persoane din Focșani: General A. Păltineanu, Comandantul Diviziei VI, Prefectului V. I. Țiroiu, avocat Ioan P. Ioan, fost prefect, N. A. Constantinescu, fost primar, Profesor I. Diaconu, Judecător G. Tatulescu, Institutator Gh. Corneliu, fost inspector școlar, I. M. Dimitrescu, Al. Moșescu ⁷¹, care trebuiau să participe la ședința comitetului stabilită pentru data de 16 ianuarie 1937 ⁷².

Neîntrunirea tuturor membrilor la această ședință a dus la o nouă amânare, pentru o altă dată, așa cum s-a consemnat în procesul verbal încheiat la 16 ianuarie 1937 ⁷³.

Cauzele care au dus la această tergiversare a acțiunii, de ridicare a unui bust lui Duiliu Zamfirescu, s-au datorat tocmai lipsei de fonduri, comitetul nereușind să strângă suma necesară în acest scop, așa cum reiese din adresa trimisă, la 28 decembrie 1937, Baroului de Avocați al județului Putna:

„Domnule Decan,

Încă de acum câțiva ani un comitet de intelectuali din localitate a luat inițiativa ridicării unui bust neuitatului poet și romancier Duiliu Zamfireascu fiu al Focșanilor.

Suma strânsă nu este suficientă pentru desăvârșirea gândului nostru, și pentru scopul ce urmărim facem apel la baroul ce conduceți cu rugămintea să bine voiască a se aproba din fondurile sale orice sumă va voi” ⁷⁴.

Dacă activitatea comitetului s-a desfășurat într-un ritm mai lent între anii 1932 (când s-a propus realizarea monumentului) - 1937, din cauze obiective, anul 1938 a fost un an plin de activitate pentru comitet, acesta continuând a strânge fonduri și a contacta un sculptor pentru realizarea scopului propus.

Ca răspuns la adresa trimisă Baroului de Avocați la finele anului 1937, Decanatul Corpului de Avocați, la 22 ianuarie 1938, scria președintelui comitetului că: „*acest consiliu a votat suma de lei două*

⁷¹ *Ibidem*, dosar nr. 121 / 1937, f. 24.

⁷² *Ibidem*, f. 23.

⁷³ *Ibidem*, f. 25.

⁷⁴ *Ibidem*, dosar nr. 122 / 1937, f. 35.

mii, contribuție la fondul pentru ridicarea unui bust poetului Duiliu Zamfirescu”⁷⁵, sumă pentru care comitetul trimite „viile noastre mulțumiri pentru suma de 2.000...ce a binevoit a ne acorda baroul”⁷⁶.

Pentru o mai bună organizare a activității, comitetul cerea Comandantului Diviziei a VI-a din Focșani aprobare pentru o întrunire a membrilor acestuia, în cancelaria Liceului „Unirea” din localitate pentru data de 16 martie 1938⁷⁷.

Comitetul, în data de 14 martie 1938, invita pe toți membrii comitetului să se întrunească în ziua de 16 martie la ora 18,30, ca să ia hotărâri în ceea ce privește:

„1) - *Completarea comitetului;*

2) - *Alegerea unui nou președinte;*

3) - *Găsirea sumei de bani necesară complectării fondului actual;*

4) - *Comandarea bustului și stabilirea locului așezării lui”*⁷⁸.

În vederea contactării unui sculptor care să execute bustul, comitetul l-a însărcinat pe profesorul Ion Diaconu, membru al comitetului, să se deplaseze la București și să trateze problema respectivă cu „*unul dintre artiștii sculptori de renume români*”⁷⁹.

Având în vedere că executarea bustului necesita o sumă mai mare decât cea strânsă prin colecta publică (53.000 lei), comitetul a înaintat, la 19 martie 1938, o nouă adresă Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale prin care cerea aprobarea de a lansa încă 50 de liste de subscripție, pe o durată de șase luni, pentru completarea sumei necesare⁸⁰.

Întrucât la ședința programată pentru 16 martie 1938 nu s-au întrunit toți membrii, Comandantul Diviziei a VI-a a amânat ședința pentru data de 23 martie⁸¹.

⁷⁵ *Ibidem*, dosar nr. 132 / 1938, f. 1.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 2.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 3.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 4.

⁷⁹ *Ibidem*, f. 5.

⁸⁰ *Ibidem*, f. 6.

⁸¹ *Ibidem*, f. 13.

La ședința din 23 martie s-a încheiat un proces - verbal:
„Răspunzând convocării ce ni s'a făcut de către D-l Judecător Gh. Tatulescu și I. M. Dumitrescu secretarul Comitetului pentru ridicarea unui bust lui Duiliu Zamfirescu ne-am întrunit în cabinetul D-lui Prefect al Județului Putna.

Membrii prezenți: D-l Colonel Ion Arbore, Prefectul Județului, D-na V. Miciora, Directoarea Liceului de Fete, D-l G. Tatulescu Judecător, Preotul I. Pascu și ca delegat al Protoieriei, George Miciora, Decanul Baroului de Putna, Ion Enescu, Directorul Liceului Unirea, I. Irodeanu, Directorul Liceului Comercial, Prof. I. Diaconu, Preot Catolic Andriaș Gr. Cerchez, pensionar, I. M. Dumitrescu secretarul Comitetului.

S'a procedat la alegerea președintelui comitetului în persoana D-lui Colonel I. Arbore, Prefectul județului.

Vicepreședinți sunt aleși D-na V. Miciora și D-l Avocat Ioan P. Ioan.

Toate persoanele de mai sus și celelalte persoane din vechiul comitet vor alcătui comitetul activ.

*Se propune și cei de față cooptează în comitet pe D-na Mariana Rarincescu – Zamfirescu *, din București, cari prin operele sale de critică literară s'a ocupat în deosebi de opera lui Duiliu Zamfirescu.*

D-l Judecător Gh. Tatulescu face un mic istoric al activității vechiului comitet, arătând și ce sume s'au adunat până în prezent.

*D-l Prof. I. Diaconu, care fusese delegat de comitet pentru facerea tratativelor cu diverși sculptori ne-a declarat că s'a fixat asupra persoanei D-lui Jalea ** din București, care pretinde 80.000 (optzeci mii) lei pentru bustul propriu - zis.*

* **Mariana Rarincescu - Zamfirescu**, profesoară, directoarea Liceului de Fete „Regina Maria” din București; ca publicist a prefătat și a reeditat opera lui Duiliu Zamfirescu în colecția „Clasicii români comentați”, coordonată de N. Cartoian

** **Ion Jalea** (1887 - 1983), sculptor român. Între anii 1903-1907 urmează cursurile Școlii de arte și meserii din București. Își continuă studiile la Școala

D-I Prefect arată că pentru terminarea lucrării trebuiesc cel puțin 150.000 lei.

D-I Prof. I. Diaconu arată că în curând va veni în localitate D-I Jalea , cu care să ne fixăm asupra locului pe care se va ridica monumentul.

D-I Judecător Tatulescu și Prof. I. Diaconu opinează pentru un loc în apropiere de piața de solemnități de lângă Catedrală.

S'a ales o delegație a comitetului plenar formată din Colonel I. Arbore, Prefectul Județului ca Președinte; D-na V. Miciora, Jude G. Tatulescu, Profesor I. Diaconescu, I. M. Dumitrescu”⁸².

La apelul comitetului, pe adresa Prefecturii (Prefectul fiind și președintele comitetului) au început să sosească sume de bani care aveau drept scop mărirea fondului strâns pentru ridicarea bustului. Astfel, la 26 martie 1938, Societatea anonimă pe acțiuni pentru exploatare de păduri în lichidare, „depunea ...suma de: lei 10.000 (zece mii) pentru fondul „Monumentul Duiliu Zamfirescu”⁸³.

de Belle-Arte, pe care a absolvit-o în anul 1911, având ca profesor pe Dimitrie Paciurea. Expune la „Tinerimea artistică” și la „Expoziția artiștilor în viață”. Între 1915-1916 studiază în Franța, la Academia Julian, perioadă în care frecventează pe Rodin și Bourdelle. Revine în țara în august 1916, chemat sub arme. Mobilizat la cartierul general, pleacă pe front în Moldova, unde este rănit (Mărășești, august 1917) și i se amputează brațul stâng. Voința fermă îl determină să continue a lucra cu aceeași pasiune și dăruire, participând regulat cu lucrări la expoziții. După 1918 se întoarce la Paris, frecventând în continuare atelierul lui Bourdelle. În anul 1923 se întoarce în țară. În 1926 deschide o expoziție personală la „Căminul Artelor” din București. Autor a numeroase monumente, statui, busturi, reliefuri, care glorifică fapte și personalități, cum ar fi faptele de eroism ale ostașilor români din 1916 - 1918. Prezent în mari confruntări expoziționale internaționale organizate la Paris (1925-1927, 1937, 1961), Barcelona (1928), Bruxelles și Haga (1930), New York (1939), Pekin și Tokio (1966), Amsterdam (1966). În 1941 obține Premiul Național de Sculptură, iar în 1957 Premiul de Stat când este numit Artist al poporului. Din anul 1955 este membru corespondent al Academiei Române iar din 1957 - președinte al Uniunii Artiștilor Plastici din România. Se stinge din viață în anul 1983.

⁸² *Ibidem*, f. 7 - 7 verso.

⁸³ *Ibidem*, f. 25.

Comitetul anunța pe membrii acestuia că la data de 30 martie 1938 „*sosește în localitate D-l Jalea, sculptorul care va face bustul lui Duiliu Zamfirescu*”, cu care ocazie se lansa și invitația pentru membrii comitetului care erau rugați să se întrunească la prefectură pentru a se sfătui în această privință ⁸⁴. Întrunirea respectivă s-a încheiat cu un proces - verbal în care s-au consemnat toate discuțiile participanților: „*D-l prefect Colonelul I. Arbore, Președintele Comitetului arată condițiunile în care înțelege să se ridice bustul.*

D-l Jalea se oferă a face această lucrare în schimbul sumei de lei 100.000 (una sută mii) plătită în trei rate, 20 % la semnarea scrisorii, 40% la turnarea bronzului și 40 % la inaugurare.

Monumentul va fi gata la 1 septembrie 1938.

Ratele se vor plăti la Focșani.

Punându-se chestiunea ce inscripții se vor pune pe monument, s-a hotărât să nu figureze decât cuvintele: DUILIU ZAMFIRESCU.

Comisia a ales pe d-l Grigore Cerchez casier al comitetului.

D-l Jalea s'a angajat ca în termen de cel mult zece zile să trimită schița de monument și oferta ⁸⁵.

După încheierea contractului cu sculptorul Ion Jalea, comitetul s-a preocupat de găsirea unui loc unde să fie amplasat monumentul. În acest sens s-a adresat „*Domnului Primar al Municipiului Focșani*” căruia i se amintea: „*Cunoașteți inițiativa ce am luat pentru ridicarea în acest oraș un bust poetului Duiliu Zamfirescu.*

Cunoscând solitudinea D-voastră pentru acțiunea noastră, cu onoare vă rog să binevoiți a ne aproba locul necesar pentru ridicarea bustului și a prevede în bugetul anului în curs a unei subvenții pentru mărirea fondului” ⁸⁶.

La 31 martie 1938, comitetul trimitea o scrisoare „*Doamnei Rarincescu - Zamfirescu, profesoară în București*”, care prin activitatea sa și-a adus o contribuție importantă în popularizarea

⁸⁴ *Ibidem*, f. 10.

⁸⁵ *Ibidem*, f. 32.

⁸⁶ *Ibidem*, f. 15.

operei și personalității poetului și romancierului Duiliu Zamfirescu, scrisoare prin care era anunțată că: „în ziua de 23 Martie a.c. comitetul de inițiativă și-a făcut datoria și onoarea să vă aleagă printre membrii săi”⁸⁷. Scrisoarea a fost însoțită și de procesul verbal încheiat în adunarea din 23 martie.

Avându-se în vedere că nici până la acea dată nu se strânsese suma necesară ridicării monumentului, comitetul a luat inițiativa lansării a încă 50 de liste de subscripție pentru care, în aprilie 1938, a primit autorizarea de la Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale. Cele 50 de liste trebuiau să circule pe teritoriul orașului Focșani și în județul Putna, până la data de 1 octombrie 1938⁸⁸.

În Focșani, listele au fost trimise la instituții și unități de învățământ, printre care amintim: Liceul Unirea, Liceul de Fete, Școala Normală, Primăria Focșani, Inspectoratul Silvic, Revizoratul Școlar, Comandamentul Diviziei a VI-a, Poșta, Tribunal ș.a.⁸⁹. În adunarea din 30 martie a fost ales drept casier al comitetului Grigore Cerchez, pensionar, care trebuia să se ocupe de strângerea fondurilor rezultate din listele de subscripție sau din donații. Casierului i s-a sugerat să ia legătura cât mai des cu comitetul „pentru a fi puse în regulă chestiunile bănești ce ne interesează”⁹⁰.

La 9 mai 1938, de la Fabrica de Zahăr din Sascut, s-a primit cea mai consistentă donație și anume suma de lei 10.000 de lei⁹¹.

Lista de subscripție cu numărul 44 / 1938 a fost trimisă profesoarei Mariana Rarincescu - Zamfirescu, din București, împreună cu o scrisoare în care comitetul își exprima rugămintea ca aceasta să ia legătura cu sculptorul Ion Jalea pentru desăvârșirea monumentului⁹². Cu aceeași scrisoare i s-a trimis și o copie de pe adresa pe care comitetul a înaintat-o sculptorului, căruia i se recomanda să ia legătura

⁸⁷ *Ibidem*, f. 18.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 21.

⁸⁹ *Ibidem*, f. 23.

⁹⁰ *Ibidem*, f. 31.

⁹¹ *Ibidem*, f. 64.

⁹² *Ibidem*, f. 28.

cu Mariana Rarincescu - Zamfirescu pentru detalii privind monumentul.

În continuarea adresei către sculptor se specifica precum că: *„răspundem la oferta D-voastră din 7 Aprilie a.c. relativ la condițiunile în care se va face bustul poetului Duiliu Zamfirescu. Cu această ocazie vă amintim despre hotărârea comitetului că pe soclul monumentului vor figura doar cuvintele: „Duiliu Zamfirescu”.*

De orice relații aveți nevoie, dacă eventual ar fi în legătură cu această lucrare, vă rog să vă adresați la Președintele sau Biuroul Comitetului cu sediul la Prefectura Putna.

Am rugat pe D-na Profesoară Mariana Zamfirescu Rarincescu care posedă și cele mai reușite fotografii ale poetului, să vă viziteze și să vă pună la îndemână piesele de cari eventual ați avea nevoie. D-sa face parte din comitetul nostru și cu toată bunăvoința și-a oferit serviciile”⁹³.

Ca răspuns la această adresă, sculptorul Jalea a trimis o scrisoare, datată 1 septembrie 1938, către Comitetul pentru ridicarea Monumentului lui Duiliu Zamfirescu la Focșani:

„Am onoarea a vă aduce la cunoștință că mă oblig a executa monumentul lui Duiliu Zamfirescu conform planului alăturat.

Soclul va fi de piatră de Câmpu - Lung, în dimensiunile cuprinse în plan, pe fundația pe care o va cere împrejurările pentru rezistența necesară. Piatra va fi șlefuită, cuprinzând înscrisul numelui și îngrijit lucrată.

Bustul va fi din bronz patinat.

Costul întregului monument așezat la locul lui va fi de 100.000 lei (una sută mii lei). Plata se va face în felul următor: 20.000 lei se vor plăti la semnarea scrisorii de comandă. 40.000 lei se vor plăti la turnarea bronzului, iară restul de 40.000 lei se vor plăti la predarea monumentului.

Monumentul va fi gata la 1 Sept. 1938”⁹⁴.

⁹³ Ibidem, f. 29.

⁹⁴ Ibidem, f. 35.

În schița pe care sculptorul a atașat-o scrisorii către comitet se prevedea un postament înalt de 30 cm, de secțiune pătrată, cu latura de 1,40 m. Pe postament erau amplasate două blocuri tot de secțiune pătrată, având înălțimea de 60 cm și respectiv 1,20 m. Ultimul era prevăzut pentru montarea bustului înalt de 1 m ⁹⁵. Bustul era redat frontal, cu drapaj pe mâna dreaptă, cu mustață și privire hotărâtă.

În data de 15 iunie 1938 ⁹⁶, o nouă adresă era înaintată sculptorului, prin care era înștiințat că în data de 17 iunie, același an, va fi vizitat de către secretarul Prefecturii, Ion M. Dumitrescu, cu misiunea de a lua cunoștință de stadiul lucrărilor.

La întoarcerea sa, secretarul îl informa pe prefectul Arbore că: „am mers la atelierul D-lui I. Jalea sculptor din București și împreună cu D-na Henriette N. Lenguceanu, fiica poetului și romancierului Duiliu Zamfirescu, și a D-nei Profesoare Mariana Zamfirescu Rarincescu publicistă și membră în comitetul nostru, am examinat bustul poetului lucrat în pământ, pe care l-am găsit executat în excelente condițiuni...

Sunt de părere să convocați comitetul pentru ziua de Marți 21 iunie ora 18.30 pentru a-l pune la curent cu cele constatate.

Alătur și o cerere a D-lui Jalea pentru plata sumei de 7.000 lei la pietrar ” ⁹⁷.

După lansarea listelor de subscripție au început să sosească sumele subscrise acestor liste. De la Societatea Anonimă Economia din Focșani s-a returnat, la 14 mai 1938 ⁹⁸, lista nr. 39, însoțită de suma de 200 lei, la care s-a adăugat contribuția personală de 100 lei a directorului acestei societăți, Nicolae I. Popa.

La 23 mai 1938 ⁹⁹, de la Liceul Comercial, din localitate, s-au primit cele nouă liste de subscripție însoțite de 1.067 lei, suma colectată prin respectivele liste.

⁹⁵ *Ibidem*, f. 42.

⁹⁶ *Ibidem*, f. 63.

⁹⁷ *Ibidem*, f. 67.

⁹⁸ *Ibidem*, f. 43.

⁹⁹ *Ibidem*, f. 44.

Chestura Poliției Orașului Focșani adăuga la fondul comitetului suma de 870 lei ¹⁰⁰. De la Școala Normală „*Principele Carol*” și Orfelinatul „*Principesa Elisabeta*” s-a primit suma de 160 lei ¹⁰¹. Și Comitetul armenilor din Focșani a contribuit cu suma de 820 lei ¹⁰², trimisă prin adresa din 27 mai 1938, iar Liceul de Fete a strâns pe cele șapte liste primite suma de 2.918 lei ¹⁰³.

Au mai contribuit la mărirea fondului pentru ridicarea monumentului: Oficiul P. T. T. Focșani cu 76 lei ¹⁰⁴; Camera de Comerț și Industrie cu 500 de lei ¹⁰⁵; Banca Națională a trimis 500 lei ¹⁰⁶; Asociația generală a profesorilor secundari „*Secția Focșani*” suma de 200 de lei, sumă ce a fost aprobată în ședința din 10 iunie 1938 ¹⁰⁷; Liceul de Băieți „*Unirea*” - Focșani a contribuit cu 2336 lei ¹⁰⁸, colectați pe cele 15 liste de subscripție. S-au mai primit 135 de lei de la Protoieria județului Putna ¹⁰⁹; 100 de lei de la Ocolul Silvic din Focșani ¹¹⁰; 80 de lei de la Tribunalul Putna însoțiți de lista de subscripție nr. 38 ¹¹¹, iar de la Revizoratul Școlar al județului Putna suma de 402 lei ¹¹².

În iunie 1938, Prefectura trimite o nouă adresă profesoarei Mariana Rarincescu -Zamfirescu cu rugămintea de a lua legătura cu reprezentantul Prefecturii, Ion M Dumitrescu, cu care să meargă la atelierul sculptorului Jalea și împreună să „*apreciați modul de executare a bustului făcând observații de circumstanță*” ¹¹³.

¹⁰⁰ *Ibidem*, f. 45.

¹⁰¹ *Ibidem*, f. 46.

¹⁰² *Ibidem*, f. 47.

¹⁰³ *Ibidem*, f. 49.

¹⁰⁴ *Ibidem*, f. 50.

¹⁰⁵ *Ibidem*, f. 71.

¹⁰⁶ *Ibidem*, f. 51.

¹⁰⁷ *Ibidem*, f. 53.

¹⁰⁸ *Ibidem*, f. 55.

¹⁰⁹ *Ibidem*, f. 57.

¹¹⁰ *Ibidem*, dosar nr. 131 / 1938, f. 11.

¹¹¹ *Ibidem*, f. 14.

¹¹² *Ibidem*, dosar nr. 132 / 1938, f. 79.

¹¹³ *Ibidem*, f. 62.

După întâlnirea cu Ion Jalea, secretarul Prefecturii a încheiat un proces - verbal ce poartă data de 17 iunie 1938, în care se arăta că: „Subsemnații: D-na Henriette N. Lenguceanu fiica poetului și romancierului Duiliu Zamfirescu, D-na Mariana Zamfirescu Rarincescu, membru în comitetul de ridicare a bustului lui Duiliu Zamfirescu la Focșani și I. M. Dumitrescu secretarul comitetului ne-am întâlnit în atelierul J-lui I. Jalea, sculptor din București spre a examina bustul poetului lucrat în pământ de modelaj.

Examinând lucrarea, ne-am convins că este executat în excelente condițiuni fiind perfect asemănător. Suntem de părere a se păși la turnatul bronzului” ¹¹⁴.

La 18 iunie 1938, sculptorul Jalea, înștiința Prefectura că trebuia plătit piertarul Colios din Focșani deoarece lucrase deja soclul monumentului și trebuia remunerat cu suma de 7.000 lei din contul ratei a doua, care trebuia să i se vireze ¹¹⁵.

Prefectura județului Putna, la 26 iulie, trimitea și sculptorului cea de a doua rată de bani, așa cum se stipulase în contractul încheiat cu acesta, în sumă de 33.000 lei ¹¹⁶.

Printr-o altă adresă, Prefectura cerea, la 12 august 1938, confirmarea de primire a sumei de 33.000 lei de către sculptor întrucât se observase că „lucrarea a stagnat și cum termenul de inaugurare se apropie rugăm a dispune” ¹¹⁷.

Sculptorul, la rândul său, îl înștiințează pe președintele comitetului că a primit suma de 33.000 lei, la fel și piertarul, asigurându-l totodată de faptul că „Bustul fiind executat și turnat în bronz, aștept montarea soclului pentru a fi așezat deasupra. Săptămâna viitoare sper ca acest soclu să fie gata și voi veni la Focșani” ¹¹⁸.

¹¹⁴ *Ibidem*, f. 69.

¹¹⁵ *Ibidem*, f. 70.

¹¹⁶ *Ibidem*, f. 80.

¹¹⁷ *Ibidem*, f. 88.

¹¹⁸ *Ibidem*, f. 83.

În data de 10 septembrie, Ion Jalea cerea președintelui să achite din suma ce mai rămăsese de plată, 11.250 lei pietrarului Colios pentru soclu ¹¹⁹.

După întoarcerea de la București a secretarului comitetului, Ion M. Dumitrescu, președintele a organizat o întrunire a membrilor comitetului într-o ședință la Prefectură, în data de 21 iunie 1938 ¹²⁰, unde trebuia să se discute ce s-a realizat și ce trebuia să se mai realizeze în vederea finalizării monumentului. Ședința s-a încheiat cu un proces - verbal în care erau amintiți toți membri comitetului participanți la ședință: „D-na Profesoară V. Miciora Directoarea Liceului de fete, vicepreședinte, C. S. Preot Ion Pascu, D-l Judecător Gh. Tatulescu, Theodor Corneliu, Profesor I. Diaconu, C. S. Preot Catolic Andrieș, membri Gh. Cerchez, Casian și I. M. Dimitrescu, secretar.

Comitetul s'a ținut sub președinția C. S. Preot I. Pascu, D-l Președinte fiind ocupat în județ.

D-l I. M. Dimitrescu, secretarul Comitetului, a făcut o expunere asupra însărcinării ce i s'a dat de a recepționa bustul poetului, dând cetire procesului - verbal dresat de D-sa în ziua de 14 iunie a.c. la București, împreună cu D-na Henriette N. Lenguceanu, fca poetului și D-na Mariana Zamfirescu Rarincescu, membră în comitet.

S'a dat cetire adresei D-lui Ministru Plenipotențiar la Roma Alexandru Duiliu Zamfirescu, fiul poetului.

Domnul Profesor I. Diaconu, cere să i se aprobe cheltuielile făcute de D-sa la București, cu prilejul delegației ce s'a dat în ziua de 17 Martie a.c. de a trata cu sculptorul pentru facerea bustului.

Comitetul a aprobat în principiu cheltuielile, urmând ca cererea să fie supusă D-lui Președinte, pentru a o achita pe bază de acte justificative.

S'a dispus să se facă noi intervenții, de strângerea ultimelor liste de subscripție ce s'au lansat.

¹¹⁹ Ibidem, f. 98.

¹²⁰ Ibidem, f. 68.

*S'a mai ținut în discuție chestiunea organizării unei mese comune la care să ia parte invitații comitetului de inaugurare. Comitetul s'a pronunțat pentru, mai ales dacă vor fi fonduri ”*¹²¹*.*

Așa cum s-a stabilit în ședință, s-au trimis adrese la cei care nu reușiseră să trimită listele primite împreună cu sumele aferente. Astfel, la 23 iunie ¹²², D-l Judecător Tatulescu era rugat să trimită lista cu suma colectată. În aceeași zi, o altă adresă a fost înaintată „*Domnului Primar al municipiului Focșani*” în care se i se amintea că: „*peste câteva zile trebuie să plătim a doua rată pentru executarea bustului lui Duiliu Zamfirescu, cu onoare vă rog să binevoiți a dispune să se ordonanteze și să se pună la dispoziția Comitetului nostru suma de 5.000 lei (cinci mii lei) pe care ați binevoit a o înscrie în buget în acest scop*” ¹²³.

Primăria a răspuns afirmativ, trimițând suma solicitată de către comitet, așa cum reiese dintr-o adresă de mulțumire a Prefecturii, pe care aceasta a înaintat-o Primăriei Focșani la 9 iulie 1938 ¹²⁴.

După apelul comitetului prin care se solicita remiterea listelor, au început să sosească pe adresa Prefecturii listele și banii strânși pe aceste liste. În data de 4 august, Banca Învățătorilor din județul Putna a trimis 300 de lei ¹²⁵; de la Administrația financiară s-au primit doar 10 lei deoarece „*restul funcționarilor nu au subscris din lipsă de posibilități financiare*” ¹²⁶; de la Primăria municipiului, prin lista de subscripție nr. 36 s-au colectat 500 de lei ¹²⁷.

Pentru amplasarea monumentului era necesar un teren pe care, la 11 iunie 1938, Prefectura îl solicita Primăriei: „*Urmând ca în ziua de 14 septembrie a.c. să se facă inaugurarea bustului ce se ridică poetului Duiliu Zamfirescu, cu onoare vă rog, să binevoiți a dispune*

¹²¹ *Ibidem*, f. 99.

¹²² *Ibidem*, f. 74.

¹²³ *Ibidem*, f. 75.

¹²⁴ *Ibidem*, dosar nr. 131 / 1938, f. 13.

¹²⁵ *Ibidem*, dosar nr. 132 / 1938, f. 84.

¹²⁶ *Ibidem*, f. 85.

¹²⁷ *Ibidem*, f. 96.

să ni se cedeze din grădina publică porțiunea de teren de care avem nevoie pentru așezarea acestui monument”¹²⁸.

De fapt, solicitarea unui teren pentru ridicarea monumentului a fost făcută Primăriei din Focșani încă din 31 martie 1938, chiar de către membrii comitetului. În adresă se spunea: „cunoscând solicitarea D-voastră pentru acțiunea noastră, cu onoare vă rog să binevoiți a ne aproba locul necesar pentru ridicarea bustului”¹²⁹. În colțul din stânga, jos, al adresei, Primăria a dat răspuns favorabil: „Este rezervat colțul grădinei publice dinspre piața Munteni”¹³⁰.

La 9 august 1938, arhitectul șef al județului înainta Primarului o adresă la care anexa două planuri de situație în care se fixase locul monumentului, cu rugămintea ca să intervină „pe lângă Ministerul Cultelor și Artelor - Inspectoratul Artelor...București spre a se da cuvenita autorizare și în același timp să se facă cunoscut și D-lui sculptor I. Jalea...să depună la inspectorat proiectul detaliat al monumentului, al cărui autor este d-sa, Primăria nefiind în posesiunea acestui proiect cerut de Minister”¹³¹.

Primăria intervine în acest sens pe lângă sculptor, care la 22 august, răspundea acesteia că înaintase proiectul Ministerului, la Direcția Artelor în vederea eliberării autorizației, dar fiind vacanța mare Comisiunea se va întruni probabil după 1 septembrie 1938, după care răspunsul nu va întârzia. „Vă rog să binevoiți ca până la acest răspuns, să dați mână liberă pietrarului de a ridica soclul (pe răspunderea mea personală) pentru a nu întârzia lucrările”¹³².

Comisia pentru Monumente Publice a înaintat proiectul, pentru aprobare, unei comisii formată din: Ion Minulescu, Directorul general al Artelor, pictorii: Camil Ressu *, sculptorul Cornel Medrea**

¹²⁸ Ibidem, f. 65.

¹²⁹ A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 87 / 1938, f. 80.

¹³⁰ Ibidem.

¹³¹ Ibidem., dosar nr. 44 / 1938, f. 5.

¹³² Ibidem, f. 9.

* **Camil Ressu** (1880 - 1962) a fost pictor român, una din personalitățile marcante ale artei românești. În 1887, Camil Ressu s-a înscris la Școala Națională de Arte Frumoase din București, avându-l ca profesor pe

G. D. Mirea; își continuă studiile la Iași cu pictorul Gheorghe Popovici. În 1902 termină studiile la Școala de Belle-Arte din Iași, obținând medalia de argint și pleacă în același an să se perfecționeze în străinătate. Se oprește două luni la München, după care pleacă la Paris și se înscrie la Academia Julian. În 1908 revine în țară unde colaborează cu desene satirice la publicațiile Furnica, Facla și Adevărul. În același an se înscrie în Partidul Social-Democrat din România. Participă pentru prima dată în 1910 la expoziția „*Tinerimii Artistice*” cu peisaje și compoziții pe teme rustice. În 1914 deschide prima expoziție personală la București. În 1917, împreună cu pictorii Nicolae Dărăscu, Ștefan Dimitrescu, Iosif Iser, Marius Bunescu și cu sculptorii Dimitrie Paciurea, Cornel Medrea, Ion Jalea și Oscar Han înființează asociația „*Arta Română*” la Iași. Camil Ressu a fost profesor și rector al Academiei de Belle-Arte din București până în anul 1941. Din 1950 a fost președinte de onoare al „*Uniunii Artiștilor Plastici*”, reluându-și și activitatea de profesor la Institutul de Arte „*Nicolae Grigorescu*”. În 1955 i se acordă titlul de Artist al Poporului. Din 1956 este membru al Academiei Române.

** **Cornel Medrea** (1888 - 1964). După studii liceale la Alba Iulia și la Școala de Arte și Meserii din Zlatna, Medrea urmează Școala de Arte Decorative din Budapesta, unde a lucrat cu sculptorul György Zala. Între anii 1912 - 1913 a întreprins călătorii în diverse țări europene, vizitând muzeele de arte plastice. Din 1914 participă la Saloanele Oficiale din București, la expozițiile grupărilor „*Tinerimea artistică*”, „*Arta română*” etc. Expune la Bienala din Veneția (în anii 1928, 1938, 1956 și 1958) și la alte manifestări artistice din străinătate. Între anii 1939 - 1964 a fost profesor de sculptură la Academia de Arte Frumoase din București (respectiv Institutul „*Nicolae Grigorescu*”). În anul 1955 a fost ales membru corespondent al Academiei Române. Cornel Medrea a practicat toate genurile sculpturii, având ca ideal simplitatea realității. Diploma de Onoare la Expoziția Internațională de la Barcelona (1929); Marele Premiu la Expoziția Internațională de la Paris (1937); Premiul internațional la Expoziția internațională de la New York (1939); Premiul de Stat (1956); Titlul de Artist al Poporului (1957).

*** **Horia Teodoru** (1894 - 1961), arhitect român, cu studii la „*École des Beaux-Arts*” din Paris. Până în anul 1925; alături de alți arhitecți români ai timpului, se alătură mișcării care căuta să creeze o nouă arhitectură în România. Toți membrii acestei mișcări, deși cu studii clasice, rejectează academismul francez în arhitectură și preiau principiile fundamentale ale modernismului. Imobilele ridicate de membrii mișcării moderniste în Bucureștii anilor 1930 demonstrează înțelegerea principiilor arhitecturii clasice. Între anii 1926 - 1928, Horia Teodoru studiază la „*Accademia di Belle Arti*” din Roma, unde se specializează în probleme legate de restaurare. Profesor la Academia de Belle-Arte din București începând cu 1931. Horia

și arhitectul Horia Teodoru ^{***}, în cadrul ședinței din 30 august 1938. În ședința respectivă „S-a luat în discuție proiectul Monumentului lui Duiliu Zamfirescu din orașul Focșani, înaintat cu adresa ... din 11 august 1938 a Primăriei Orașului Focșani și a petiției...din 22 august 1938 a D-lui sculptor I. Jălea, autorul proiectului.

Elemente prezentate:

a) 2 exemplare din fotografia bustului;

b) 1 plan al soclului

c) 1 plan de situație a monumentului, ce va fi așezat în grădina publică a orașului.

După examinarea celor depuse, Comisia aprobă proiectul și construirea Monumentului, însă cu condiția de a se înălța partea superioară a soclului cu 30 (treizeci) centimetri¹³³.

Răspunsul însoțit de Jurnalul Nr. 235 și autorizația de construcție emisă de comisia mai sus amintită, a fost trimisă Primăriei Focșani la data de 7 septembrie, iar aceasta, la rândul ei, a înaintat-o la, 19 septembrie, Serviciului Tehnic al orașului căruia îi revenea misiunea de ridicare a monumentului¹³⁴.

Aceleași documente au fost înaintate, la 9 septembrie 1938, Prefecturii, care le-a făcut cunoscute Primăriei¹³⁵.

Câteva zile mai târziu, mai precis la 21 septembrie, arhitectul șef al orașului îl informa pe primar că monumentul este gata montat și că „măsurând partea superioară a soclului am găsit că este cu circa 0,32 cm mai înalt decât cota din proiect”¹³⁶ așa cum se prevăzuse în adresa Ministerului Cultelor și Artelor.

Teodoru lucrează și în cadrul Comisiei Monumentelor Istorice. În calitate de restaurator, participă la lucrările de restaurare realizate la: Curtea Veche, Palatul Côtroceni, biserica Colțea, și biserica „Sf. Gheorghe”. Ca profesor și teoretician este renumit pentru lucrările sale în domeniul perspectivei.

¹³³ *Ibidem*, f. 13.

¹³⁴ *Ibidem*, f. 10.

¹³⁵ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 132 / 1938, f. 92 - 94.

¹³⁶ Idem., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 44 / 1938, f. 10 verso.

Primăria încunoștințează ministerul că monumentul a fost instalat și că s-au respectat cerințele comisiei care a eliberat autorizația¹³⁷.

La 12 septembrie 1938¹³⁸, inginerul Prefecturii Putna, C. Iosipescu, Frederich Hamel, arhitectul șef și profesorul de desen Poplicenel erau invitați la întâlnirea programată pentru 13 septembrie, în localul Prefecturii „*de unde urmează să mergem în fața Primăriei Focșani, pentru a recepționa bustul lui Duiliu Zamfirescu*”.

Avându-se în vedere că monumentul fusese deja instalat, comitetul invita pe membrii acestuia la o întrunire la Prefectură pentru data de 15 septembrie, în vederea întocmirii programului inaugural al monumentului precum și a listei invitațiilor¹³⁹.

În data de 11 septembrie 1938, Prefectul a primit scrisoarea Marianeii Rarincescu - Zamfirescu în care, cu scuzele de rigoare că nu a reușit să remită lista de subscripție cu sumele colectate, își exprima dorința de a primi programul inaugural al monumentului la care dorea să participe și să ia „*cuvântul ca una care de 5 - 6 ani mă ocup de viața și editarea operelor lui Duiliu Zamfirescu*”¹⁴⁰.

Profesoara Mariana Zamfirescu a trimis pe adresa comitetului, la 21 septembrie 1938, lista nr. 44 care-i fusese încredințată și suma de 1.400 de lei¹⁴¹.

Răspunsul Prefectului a fost prompt. Acesta îi scrie profesoarei Mariana Zamfirescu că:

„1) *Am primit lista de subscripție în sumă de lei 1.400 pentru care vă mulțumesc.*

2) *În trăsături generale programul a fost întocmit. Desvelirea monumentului se va face în ziua de 9 Octombrie a.c., ora 15 și constă în oficierea serviciului religios, cuvântările ținute de reprezentantul: bisericii, al Academiei României, al Ministerului Afacerilor Streine, Sindicatul Presei, Președintele Comitetului și Primarul Orașului.*

¹³⁷ *Ibidem*, f. 11.

¹³⁸ A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 132 / 1938, f. 91.

¹³⁹ *Ibidem*, f. 95.

¹⁴⁰ *Ibidem*, f. 111.

¹⁴¹ *Ibidem*, f. 112.

Dorința D-voastră de a lua cuvântul a fost satisfăcută de Comitet în sensul, să țineti o conferință despre opera lui Duiliu Zamfirescu, la șezătoarea ce o vom da-o la Teatrul Maior „Gh. Pastia” în ajunul serbării...”¹⁴².

Tot în această perioadă au început să sosească listele de subscripție care nu fuseseră returnate, însoțite de sumele strânse. Astfel, la 15 septembrie, din partea Camerei de Agricultură Putna s-a depus pe adresa comitetului lista nr. 35 împreună cu 300 de lei¹⁴³, iar de la Primăria Odobești s-au primit 5.000 de lei¹⁴⁴. Chiar dacă sumele nu au sosit în timp util pentru a contribui la ridicarea monumentului, acestea erau necesare pentru momentul inaugural al monumentului.

Pentru acest eveniment s-a întocmit un model de invitație ce trebuia trimisă celor ce trebuiau să participe la dezvelirea bustului:

„Stimate.....,

În ziua de 9 Octombrie a.c. ora 15 Comitetul nostru are nespusa satisfacție să desvelească bustul ce a ridicat în Focșani, prin subscripție publică, poetului, romancierului și ilustrului Domniei Voastre...

Ne face o deosebită plăcere să vă rugăm a participa la această înălțătoare solemnitate”¹⁴⁵.

Printre invitați figurau focșăneni și rude ale scriitorului: Caterina Remer, Maricela Zamfirescu, Dr. C. Zamfirescu, Elena Zamfirescu, Gabriela Mincu, familia Lenguceanu, Laura Zamfirescu, Eliza Mincu, Marin Simionescu - Râmnicăneanu, Dumitru Simionescu - Râmnicăneanu și alții¹⁴⁶.

Având în vedere că „neuitatul literat a fost membru al Societății Scriit. Români, ne facem plăcuta îndatorire de a vă ruga să binevoiiți a participa personal sau prin delegatul

¹⁴² *Ibidem*, f. 102.

¹⁴³ *Ibidem*, f. 120.

¹⁴⁴ *Ibidem*, f. 122.

¹⁴⁵ *Ibidem*, f. 103.

¹⁴⁶ *Ibidem*, f. 104.

*D-voastră la această sărbătoare*¹⁴⁷. Invitația era adresată președintelui Societății Scriitorilor, la 23 septembrie 1938, care era rugat să ia parte la inaugurarea programată pentru 9 octombrie, la care să susțină și o cuvântare.

La 30 septembrie, Prefectul îl invita la evenimentul din octombrie pe sculptorul Ion Jalea, cu care prilej a ținut să-și exprime *„întreaga noastră mulțumire de chipul conștiincios și simțul artistic ce ați pus în desăvârșirea monumentului ridicat lui Duiliu Zamfirescu. E o expresie de artă care va cinsti de apururi pe autor și o podoabă a orașului „Unirii”*¹⁴⁸.

„Sâmbătă, 8 octombrie a.c. ora 21 la Teatrul „Maior Gh. Pastia” din Focșani, se va ține o șezătoare literară din opera lui Duiliu Zamfirescu.

*Rugăm să binevoiți a ne trimite o scrisoare cu amintiri inedite despre Duiliu Zamfirescu, al cărui bun prieten ați fost*¹⁴⁹, se scria în invitația trimisă lui Nicolae Pătrașcu, prin care era rugat să participe la inaugurarea monumentului.

Printre alți invitați figurau: scriitorul Cezar Petrescu * directorul ziarului *„România”*¹⁵⁰,

poetul Ion Pillat, profesoara Mariana Rarincescu - Zamfirescu¹⁵¹, cărora li se solicitase să țină și câte o cuvântare.

*„Din cauza doliului Mareșalului Antonescu amânat desvelirea monumentului pentru 16 Octombrie a.c.”*¹⁵² se semnala în

¹⁴⁷ *Ibidem*, f. 105.

¹⁴⁸ *Ibidem*, f. 116.

¹⁴⁹ *Ibidem*, f. 114.

* **Cezar Petrescu** (1892 - 1961), romancier, nuvelist și gazetar român. 1901 - 1903 a urmat Școala primară la Trifești - Roman. Urmează Liceul la Roman și Iași; în 1911 își ia bacalaureatul. Urmează Facultatea de Drept; 1915 obține licența în drept. 1919 - 1924 redactor la *„Adevărul”*, *„Dimineața”* și fondator cu Pamfil Șeicaru la *„Hiena”*. În 1921 întemeiază revista *„Gândirea”*; 1928 - fondează *„Curentul”* și *„Cuvântul”*; Între 1927 - 1928 se afirmă ca romancier cu romanul *„Întunecare”*; 1931 - obține Premiul pentru literatură; 1938 - director al ziarului *„România”* și *„România literară”*; 1952 - Premiul de Stat pentru dramaturgie; 1955 - membru al Academiei Române.

¹⁵⁰ *Ibidem*, f. 115.

¹⁵¹ *Ibidem*, f. 117.

telegrama trimisă președintelui Academiei Române care fusese invitat la acest eveniment.

La 4 octombrie, printr-o adresă trimisă mai multor ziare centrale: „*Universul*”, „*Curentul*”, „*Neamul Românesc*”, „*România*”, „*Timpul*”, „*Viitorul*”, precum și Stației de Radio - Difuziune, comitetul le solicita acestora ca să „*anunțe la timp că solemnitatea dezvelirii bustului lui Duiliu Zamfirescu s-a amânat*”¹⁵³ pentru o dată ce va fi anunțată din timp.

La 10 octombrie 1938, comitetul s-a întrunit din nou în vederea pregătirilor pentru inaugurarea monumentului ce se stabilise pentru ziua de 16 octombrie a.c.¹⁵⁴.

Nici data de 16 octombrie nu a fost respectată, așa cum reiese din scrisoarea pe care comitetul a trimis-o profesorului Petrovici ce fusese desemnat ca delegat al Academiei Române la sărbătoarea de la Focșani: „*Scrisoarea D-voastră a sosit chiar în momentul care comitetul, pe bazu insistenței familiei Duiliu Zamfirescu, a trebuit să amâne iar această solemnitate pentru altă dată ce se va comunica la timp și care va fi și ultima.*

Am cedat insistențelor în dorința ca unicul fiu al poetului D-l Ministru plenipotențiar Alexandru Zamfirescu să fie de față, reținut deocamdată la Roma în interes de serviciu.

*Nădăjduim că veți aprecia greutatea în care ne găsim și veți fi în mijlocul nostru. în ziua pe care și noi o așteptăm cu atâta nerăbdare”*¹⁵⁵.

De fapt, Alexandru Zamfirescu fusese invitat încă din iunie 1938 să participe la inaugurarea monumentului tatălui său, inaugurare ce se stabilise pentru data de 14 septembrie a aceluiași an, când era și sărbătoarea podgorenilor. În invitația trimisă se specifica:

„Domnule Ministru,

¹⁵² *Ibidem*, f. 119.

¹⁵³ *Ibidem*, f. 118.

¹⁵⁴ *Ibidem*, f. 124.

¹⁵⁵ *Ibidem*, f. 127.

Vă este cunoscut cred, inițiativa luată de un cerc de intelectuali din Focșani, să ridice un bust neuitatului Domniei - voastre părinte poet și romancier Duiliu Zamfirescu.

Îndemnul acesta de bine s'a făcut într-un ceas bun, astfel că ținta spre care a năzuit comitetul nostru a ajuns aproape de sfârșitul ei.

Zilele acestea bustul se toarnă în bronz, iar la 14 septembrie a.c. sărbătoarea podgoriilor noastre, e ziua sorocită de sfințire și inaugurare.

Monumentul va fi așezat în colțul Nord - Vestic al Grădinii publice, lângă biserica Sft. Ioan cu fața spre Faraoane, locul care i-a fost așa de drag celui pe care îl vom eterniza și în bronz în orașul copilăriei sale.

Ne-au făcut onoarea și o plăcere deosebită să vă anunț toate acestea din vreme, cu încredințarea și dorința noastră fierbinte ca Domnia - voastră să fiți de față la desfășurarea acestui eveniment cu totul rar și înălțător, în viața culturală a orașului Unirii Principatelor”¹⁵⁶.

În ședința din 10 octombrie 1938¹⁵⁷, comitetul s-a întrunit la Prefectură și a hotărât din nou amânarea inaugurării monumentului după data de 16 octombrie, când se preconiza că va asista la eveniment și fiul scriitorului, Alexandru Duiliu Zamfirescu.

Din cauze obiective inaugurarea s-a tot amânat și nu a mai avut loc nici până la sfârșitul anului 1938.

La finele acestui an s-a făcut bilanțul fondurilor realizate prin colectă publică, a cheltuielilor făcute cu comanda bustului, cu plata sculptorului, așa cum reiese din procesul - verbal încheiat la data de 20 decembrie 1938 de către M. Gheorghiu, șeful secției locale a comitetului, fostul contabil al Prefecturii, de N. Damian și Gheorghe Cerchez, casierul comitetului. Aceștia au verificat fondul „*Duiliu Zamfirescu*”, analizând încasările și plățile făcute s-au constatat următoarele:

„Situafia încasărilor

¹⁵⁶ *Ibidem*, f. 66.

¹⁵⁷ *Ibidem*, f. 128.

1) Cu listele de subscripție de la 1 - 50 s'a încasat suma de lei	13.929
2) Cu listele de subscripție fără număr s'a încasat suma de lei.....	225
3) În recipisa B. N. R. Focșani cu nr.....	28.476
4) În recipisa Ad-ției financiare Putna nr. /1936, lei.....	16.113
5) Încasările de la Cec depuse de D-l jude Tatulescu, lei	8.088
6) Încasări dela subsecțiunea de Conferințe a Fundației Culturale Regale, din ziua de 23 Mai 1938.....	2.634
7) Donația Primăriei Focșani lei.....	5.000
8) -,- " Societății „Tișița” Focșani, lei	10.000
9) -,- " Fabricii de Zahăr Sascut, lei.....	10.000
10) În recipisa Ad-ției financiare Putna ... / 1938, lei	5.000
11) Donația D-lui Gh. Cerchez, lei	100
12) Donația Primăriei Odobești lei	5.000
Totalul încasărilor.....	104.645

Situația plăților

Verificând situația plăților am găsit următoarele acte de cheltuieli făcuteși anume:

1) Una chitanță semnată de pictorul Jalea pentru primireasumei de lei. 100.000	
2) Una chitanță semnată de D-l Prof. Diaconu pentru primirea sumei de lei	1.955
3) Numerar în casă lei	2.690
Total.....	104.645 ¹⁵⁸ .

Deși trecuseră șase ani de la luarea deciziei de a se ridica un bust scriitorului Duiliu Zamfirescu, bustul fiind deja realizat și instalat în Grădina Publică a orașului, inaugurarea acestuia nu a avut loc. Anul 1939 avea să aducă realizarea acestui deziderat. În luna aprilie a

¹⁵⁸ Ibidem, f. 131.

aceluiași an s-au reluat și întrunirile comitetului în vederea luării unor decizii privind inaugurarea bustului ¹⁵⁹.

În data de 24 aprilie 1939, Prefectura depunea la Administrația financiară suma de lei 2690, care trebuia pusă la dispoziția comitetului ¹⁶⁰. La rândul său, în luna iunie, comitetul solicita Prefectului recipisa pentru cei 2690 de lei necesari „*cheltuielilor ce urmează să facem cu inaugurarea acestui bust*” ¹⁶¹.

Inaugurarea monumentului fusese stabilită pentru ziua de 18 iunie 1939 ¹⁶², așa cum reiese din invitația pregătită pentru a fi trimisă invitaților care trebuiau să participe la ceremonie.

Printre invitați, în primul rând figura fiul scriitorului, Alexandru Zamfirescu: „*După cum vă este cunoscut s'a fixat ziua de 18 iunie a.c., ora 17, pentru inaugurarea bustului ridicat în orașul Focșani, ilustrului Excelenței Voastre părinte.*

Am fi foarte onorați și ați satisface o veche dorință a noastră să fiți părtaș la această sărbătoare împreună cu familia Excelenței - Voastre” ¹⁶³.

Rezidentul Regal al Ținutului Dunărea de Jos - Galați a fost invitat la ceremonie și i s-a solicitat să ia și cuvântul ¹⁶⁴. Au mai primit invitații: focșăneanul Virgil Huzum * ¹⁶⁵, directorul Fabricii de Zahăr

¹⁵⁹ *Ibidem*, dosar nr. 115 / 1939, f. 36.

¹⁶⁰ *Ibidem*, f. 35.

¹⁶¹ *Ibidem*, f. 37.

¹⁶² *Ibidem*, f. 40.

¹⁶³ *Ibidem*, f. 47.

¹⁶⁴ *Ibidem*, f. 46.

* **Huzum Virgil** (1905 - 1991), poet și publicist. Școala primară la Dărăbani (Botoșani) și Școala nr. 1 Focșani pe care o absolvă în 1916. Urmează Liceul „Unirea” din localitate (1916 - 1923), unde debutează cu versuri în Anuarul Societății literare „Gr. Alexandrescu”. 1929 licențiat în Farmacie; 1931 licențiat în Litere și Filozofie; 1926 debutează cu un volum de pastişe; 1929 apare volumul *Bolta Bizantină*; În 1929 colaborează la revista și cenaclul „Sburătorul” și în 1930 la „Îndreptar”. În anii 1930 - 1931 editează la Focșani revista „Gândul Vrancei”; 1932 - 1933 profesor suplinitor de filozofie la Liceul „Unirea”; 1925 - 1943 colaborator la mai multe ziare: *Universul*, *Curentul*, *Cuvântul*, *Rampa*, *Bilete de papagal* etc. În 1936 îi apare volumul *Zenit*. În 1936 primește Premiul Societății Scriitorilor Români.

din Sascut, care neputând participa la inaugurare se scuza într-o scrisoare și se ruga „*a mă considera prezent ca luând parte cu vii sentimente la această înălțătoare ceremonie*”¹⁶⁶.

Comandantului Legiunii de Străjeri Putna i se solicita participarea la acest eveniment împreună cu unitatea de străjeri, cu care, după inaugurare, să defileze cu muzica Liceului „*Unirea*” în fața statuii și ai înalților oaspeți ai vieții sociale și culturale prezenți la sărbătoare¹⁶⁷.

Au mai fost invitați la manifestare Ministrul Afacerilor Străine¹⁶⁸ și Președintele Adunării Deputaților¹⁶⁹. Invitațiilor din partea Academiei Române, ai Ateneului Român, ai Societății Scriitorilor, ai Societății Autorilor Dramatici și ai Revistei „*Convorbiri Literare*” li s-a solicitat să ia cuvântul¹⁷⁰.

S-au mai trimis invitații școlilor din oraș cărora li s-a transmis să participe profesorii împreună cu elevii. Printre acestea figurau: Liceul „*Unirea*”, Școala Primară de băieți¹⁷¹, Liceul de fete, Școala Normală, Liceele de fete și de băieți¹⁷².

Comitetul, având în vedere că scriitorul s-a născut în județul Râmnicu Sărat și a locuit în Faraoane, a adresat o invitație și prefectului județului Râmnic, precum și primarului comunei Faraoane¹⁷³.

Nu putea lipsi de la această manifestare primarul orașului Focșani¹⁷⁴ care, la 17 iunie 1939, se adresa arhitectului șef al

În 1973 îi apare volumul *Mirajul sunetelor* devenind și membru al Uniunii Scriitorilor.

¹⁶⁵ *Ibidem*, f. 54.

¹⁶⁶ *Ibidem*, f. 55.

¹⁶⁷ *Ibidem*, f. 53.

¹⁶⁸ *Ibidem*, f. 49.

¹⁶⁹ *Ibidem*, f. 48.

¹⁷⁰ *Ibidem*, f. 50.

¹⁷¹ *Ibidem*, f. 51.

¹⁷² *Ibidem*, f. 52.

¹⁷³ *Ibidem*, f. 45.

¹⁷⁴ A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 43 / 1939, f. 11.

Serviciului Tehnic al primăriei cu rugămintea de a avea în vedere ca la inaugurarea monumentului să ia următoarele măsuri:

„1 / Decorarea pieței „Unirea”

2 / Curățirea cimitirului sudic și îngrijirea mormântului lui

Duiliu Zamfirescu.

3 / Ridicarea unei tribune pentru vorbitori. Scaune pentru public”¹⁷⁵.

Tot Primăria a tipărit și o „Înștiințare” prin care se făcea cunoscut locuitorilor orașului data când trebuia să aibă loc manifestarea:

„Înștiințare

Duminică, 18 iunie crt. ora 17, va avea loc în Focșani inaugurarea bustului din piața Unirei, a marelui român Duiliu Zamfirescu, distins scriitor, diplomat și academician.

Solemnitatea se va desfășura în prezența membrilor familiei ilustrului dispărut, a Excelenței Sale, Domnului Profesor Universitar Constantin C. Giurescu, Rezident Regal al Ținutului „Dunărea de Jos”, a reprezentanților Academiei Române, Societății Scriitorilor Români și autorităților locale.

Rugăm populația orașului, să ia parte în număr cât mai mare la această solemnitate, ca un omagiu adus memoriei lui Duiliu Zamfirescu. 14 iunie 1939”¹⁷⁶.

Inaugurarea s-a desfășurat conform planului stabilit, realizându-se astfel dezideratul comitetului și al focșănenilor. Despre desfășurarea evenimentului a scris în memoriile sale fostul prefect al județului Putna, Vasile Țiroiu: „...în colțul grădinii publice, alături de biserică, se vede bustul lui Duiliu Zamfirescu.

Făurit din bronz și înfățișând real chipul și expresia marelui literat, acest bust, operă a sculptorului Ion Jalea, a fost inaugurat în 1939, în fața unei mari mulțimi de focșăneni și putneni și a delegațiilor guvernului, Academiei, Universităților, Societății Scriitorilor Români, etc.”¹⁷⁷.

¹⁷⁵ Ibidem, f. 12.

¹⁷⁶ Ibidem, f. 6.

¹⁷⁷ A. N. Vn., fond personal Vasile Țiroiu, dosar nr. 7, f. 41.

Evenimentul a fost consemnat și de ziarele vremii, între care ziarul „*Universul*” în paginile căruia se semnala despre:

„*Solemnitatea desvelirii bustului lui
Duiliu Zamfirescu la Focșani.*”

Focșani, 18 iunie

Astăzi, la ora 7 d.a., a fost în localitate solemnitatea desvelirii bustului lui Duiliu Zamfirescu, ridicat în fața primăriei orașului.

La solemnitate au asistat d-nii Alex. Duiliu Zamfirescu, ministru plenipotențiar, cu d-na; D. Ghica, ministru plenipotențiar; familiile Slăvescu, Simionescu Râmniceanu, prof. univ. I. Petrovici, sculptor Jalea, deputat Radu Portocală, profesor Bassarabescu, autoritățile locale, etc.

S-a oficiat o slujbă religioasă de un sobor de preoți, la care au dat răspunsurile corul catedralei orașului dirijat de d. prof. Panait Georgescu și fanfara liceului „Unirea”¹⁷⁸.

La această manifestare au luat cuvântul „Preotul Pascu în numele bisericii; I. Petrovici în numele Academiei Române; d-l D. Ghica delegatul ministerului afacerilor străine;...profesorul Dinescu în numele rezidentului regal Giurescu; D-l Emanuel Bucușă, delegatul fundațiilor regale; I. Bassarabescu în numele Ateneului Român; Mariana Zamfirescu; primarul orașului și alții”¹⁷⁹.

În anul când Vasile Țiroiu își scria memoriile, 1964, bustul original nu mai exista, deoarece așa cum consemna autorul memoriilor, în „zilele tulburi pricinuite de retragerea dezordonată a nemților în zilele de 23 - 24 august 1944. răufăcătorii au furat bustul, l-au topit probabil, comițând un dureros sacrilegiu.

După câteva luni, în 1945, primul ministru Petru Groza, aflând de această impietate, a dispus refacerea provizorie, imediată și un bust de marmură s-a așezat din nou pe soclu, dar într-o execuție

¹⁷⁸ *Universul, Solemnitatea desvelirii bustului lui Duiliu Zamfirescu la Focșani, Anul al 56-lea, Nr. 167, Miercuri 8 Iunie 1939, p. 5.*

¹⁷⁹ *Ibidem.*

*nereușită. Provizoratul dăinuie și astăzi, după aproape 20 de ani, așteptând ca unul din tinerii și valoroșii sculptori ai actualității, să făurească din nou, bustul definitiv al marelui scriitor”*¹⁸⁰.

În memoria focșănenilor, scriitorul Duiliu Zamfirescu a rămas nu numai prin operele sculpturale, ci mai ales prin creațiile sale literare, așa cum se amintea la solemnitatea organizată la cei 20 de ani de la dispariția acestuia, în data de 16 iunie 1942:

*„Și după 20 de ani de la moarte, se poate spune că, în ce privește finețea unor analize, în crearea unei atmosfere mondene, în sobrietatea stilistică, în intențiile sale legate de tehnica romanului, el rămâne nu numai un strălucit precursor, ci și unul dintre acei scriitori care nu s'au învechit deloc”*¹⁸¹.

¹⁸⁰ A. N. Vn., fond personal Vasile Țiroiu, dosar nr. 7, f. 41

¹⁸¹ Duiliu Zamfirescu, în *Focșanii*, Ziar independent de atitudine și informație, Anul IV, Nr. 82, 2 iulie 1942, p. 1.